

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

ETTEKIRJUTUS-HOIATUS
isikuandmete kaitse asjas nr 2.1.-6/21/27

Ettekirjutuse tegija Andmekaitse Inspektsiooni jurist Raiko Kaur

Ettekirjutuse tegemise aeg ja koht 15.11.2021, Tallinn

Ettekirjutuse adressaat Olerex AS (10136870)
info@olerex.ee

Esindaja: Advokaadibüroo Lillo & Partnerid
lillo@advokaat.ee

vastutav isik Olerex AS juhatuse liige

RESOLUTSIOON: Isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 56 lõike 1, lõike 2 punkti 8, § 58 lõike 1 ning isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikli 58 lõike 1 punkti d ning lõike 2 punktide d, e ja f, samuti arvestades IKÜM artiklitega 5 ja 6 teeb Andmekaitse Inspektsioon Olerex AS-le täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:

- 1. Eemaldada Olerex AS-i teenindusjaamadest audiovalve** (vt inspektsiooni põhjenduste punkte 2.1).
- 2. Teavitada töötajaid audiovalve kasutamisega seotud rikkumisest** (vt täpsemalt inspektsiooni põhjenduste punkti 4). Saata inspektsioonile koopia kirjast, mis töötajatele rikkumisega seoses edastati.
- 3. Viia videovalve kasutamine kooskõlla IKÜM artikkel 6 lg 1 punktis f sätestatud tingimustega, seejuures:**
 - 3.1. muuta kaamerate asukohti või kaamerate vaatevälja selliselt, et kaamerad oleksid suunatud üksnes konkreetsele turvariskile (ohule) ning mis seejuures ka tegelikult tagab selle, et töötajad oleksid töö ajal kaamera vaateväljas minimaalselt** (vt inspektsiooni põhjenduste punkti 2.2.3);
 - 3.2. Lõpetada videovalve kasutamine protsesside toimivuse jälgimiseks ja lepingute täitmise tagamiseks (v.a sularahakupüüri ja kauba üleandmise kontrollimiseks) seniks, kuni inspektsioonile on esitatud korrektne õigustatud huvi**

analüüs ning inspeksioon on andnud kinnituse selle õiguspärasuse osas (vt inspeksiooni põhjenduste punkte 2.2.1 ja 2.2.3);

3.3. Lõpetada videovalve kasutamine töötajate töökohustuste kontrollimise eesmärgil kuniks inspeksioonile on esitatud korrektne õigustatud huvi analüüs ning inspeksioon on andnud kinnituse selle õiguspärasuse osas (vt inspeksiooni põhjenduste punkti 2.2.3);

3.4. Lõpetada videokaamera pildi vaatamise võimaldamine teenindusjaamade olmeruumis kuniks inspeksioonile on esitatud korrektne õigustatud huvi analüüs ning inspeksioon on andnud kinnituse selle õiguspärasuse osas (vt inspeksiooni põhjenduste punkte 2.2.3).

4. Edastada inspeksioonile selge ja arusaadav õigustatud huvi analüüs, mis vastab IKÜM artikkel 6 lg 1 punktis f sätestatud tingimustele, ehk mida lugedes on võimalik nii inspeksioonil kui ka andmesubjektidel üheselt aru saada järgnevast (vt inspeksiooni põhjenduste punkte 2, 2.2 ja selle alapunkte):
 - a) millised on Olerex AS-i konkreetsed õigustatud huvid;
 - b) mis põhjusel on videovalve ja videosalvestiste kasutamine punktis a nimetatud õigustatud huvide realiseerimiseks tegelikult vajalik;
 - c) millised on töötajate õigused ja vabadused, mida videovalve kasutamisel riivatakse;
 - d) kuidas kaaluvad Olerex AS-i õigustatud huvid (punktid a ja b) üle andmesubjekti huvid ja põhiõigused (punkti c).
5. Saata inspeksioonile kinnitus, et videosalvestised kustutakse viivitamata, kuid hiljemalt 72 tunni möödudes (vt inspeksiooni põhjenduste punkti 3). Pikem säilitamistähtaeg on lubatud siis, kui Olerex AS on põhjendanud pikema säilitamistähtaja vajadust ning inspeksioon on andnud sellekohase kinnituse.

Määrame ettekirjutuse täitmise tähtjaks **30.11.2021.a.** Ettekirjutuse täitmisest teatada hiljemalt selleks tähtjaks Andmekaitse Inspeksiooni e-posti aadressile info@aki.ee.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Käesoleva ettekirjutuse saab vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades kas:

- haldusmenetluse seaduse kohase vaide Andmekaitse Inspeksioonile või
- halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse (sel juhul ei saa enam samas asjas vaiet läbi vaadata).

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

SUNNIRAHA HOIATUS:

Kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtjaks täitmata, määrab Andmekaitse Inspeksioon ettekirjutuse adressaadile isikuandmete kaitse seaduse § 60 alusel:

Sunniraha iga täitmata jäetud ettekirjutuse punkti ja alapunkti eest 25 000 eurot.

Sunniraha võib määrata korduvalt – kuni ettekirjutus on täidetud. Kui adressaat ei tasu sunniraha, edastatakse see kohtutäiturile täitemenetluse alustamiseks. Sel juhul lisanduvad sunnirahale kohtutäituri tasu ja muud täitekulud.

VÄÄRTEOKARISTUSE HOIATUS:

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 1 kohase ettekirjutuse täitmata jätmise eest võidakse algselt määrata väärteomenetlus isikuandmete kaitse seaduse § 70 tunnusel. Selle teo eest võidakse füüsilist isikut karistada rahatrahviga kuni 20 000 000 eurot ning juriidilist isikut võidakse karistada rahatrahviga kuni 20 000 000 eurot või kuni 4 protsenti tema eelmise majandusaasta ülemaailmsest aastasest kogukäibest, olenevalt sellest, kumb summa on suurem.

Väärteo kohtuväline menetleja on Andmekaitse Inspektsioon.

FAKTILISED ASJAOLUD:

Andmekaitse Inspektsioon (inspektsioon) algatas 07.04.2021 Olerex AS-i osas omaalgatusliku järelevalvemenetluse. Järelevalvemenetluse algatamine oli tingitud asjaolust, et inspektsioonini jõudis informatsioon, mille kohaselt kasutab Olerex AS teenindusjaamades (tanklates) kaameraid töötajate jälgimiseks ning töötajate hindamiseks (sh milline on töötaja rietus, kuidas töötaja kolleegide ja klientidega suhtleb, kas töötaja naeratab klientidega suhtlemisel, kas töötaja käib tööjopega suitsetamas, kas tööala on vahetuse lõppedes puhas). Seejuures pannakse töötajale ka selle põhjal hinnang (mitterahuldav, rahuldav, hea, väga hea, suurepärane).

Seoses sellega soovis inspektsioon teada, kas ja millistel õiguspärastel eesmärkidel ja õiguslikul alusel kaameraid kasutatakse ning kas ja millises ulatuses on töötajatele kaamerate kasutamise reegleid tutvustatud. Selle välja selgitamiseks, saatsime Olerex AS-le 07.04.2021 järgneva järelepärimise:

- 1. Tuua välja kõik kaamerate kasutamise eesmärgid.*
- 2. Millistel IKÜM artikkel 6 lõikest 1 tulenevatel õiguslikel alustel kaameraid kasutatakse?*
- 3. Kui kaameraid kasutatakse muuhulgas IKÜM artikkel 6 lg 1 punkti f (õigustatud huvi) alusel, siis esitada inspektsioonile põhjalik õigustatud huvi analüüs, mille põhjal oleks võimalik hinnata kaamerate kasutamise õiguspärasust.*
- 4. Kui Olerex AS kasutab ka helisalvestist, kuid punktis 3 nimetatud õigustatud huvi analüüs selle õiguspärasuse hinnangut ei sisalda, siis põhjendada eraldi, kas ja millisel õiguslikul alusel ja eesmärgil Olerex AS helisalvestisi kasutab.*
- 5. Edastada kõik dokumendid, mis reguleerivad kaamerate kasutamist ning mida on töötajatele tutvustatud. Kui dokument ei ole seotud üksnes kaamerate kasutamise, siis viidata dokumendi juures konkreetsetele punktidele, mis just kaamerate kasutamist reguleerivad.*
- 6. Kas ja kuidas on töötajatel võimalik tutvuda punktis 3 nimetatud õigustatud huvi analüüsiga.*

20.04.2021 esitas Olerex AS inspektsioonile vastuse milles kinnitati järgmist: ***Olerex ei kasuta teenindusjaamades ega mujal kaameraid töötajate jälgimiseks hindamise eesmärgil ning eeltoodust tulenevalt ei ole vastavat korda välja töötatud.*** Samuti tõi Olerex AS esitatud vastuses välja kaamerate kasutamise eesmärgid, kuid muus osas inspektsiooni järelepärimisele ei vastatud.

Arvestades eeltooduga saatis inspektsioon 07.05.2021 Olerex AS-le korduva järelepärimise:

- 1. Millistel IKÜM artikkel 6 lõikest 1 tulenevatel õiguslikel alustel kaameraid kasutatakse?*
- 2. Kui kaameraid kasutatakse muuhulgas IKÜM artikkel 6 lg 1 punkti f (õigustatud huvi) alusel, siis esitada inspektsioonile põhjalik õigustatud huvi analüüs, mille põhjal oleks võimalik hinnata kaamerate kasutamise õiguspärasust.*
- 3. Kui Olerex AS kasutab ka helisalvestist, kuid punktis 2 nimetatud õigustatud huvi analüüs selle õiguspärasuse hinnangut ei sisalda, siis põhjendada eraldi, kas ja millisel õiguslikul alusel ja eesmärgil Olerex AS helisalvestisi kasutab.*
3.1. Kui Olerex AS helisalvestisi ei kasuta, siis kinnitada seda.
- 4. Edastada kõik dokumendid, mis reguleerivad kaamerate kasutamist ning mida on töötajatele tutvustatud. Kui dokument ei ole seotud üksnes kaamerate kasutamise, siis viidata dokumendi juures konkreetsetele punktidele, mis just kaamerate kasutamist reguleerivad.*
- 5. Kui Olerex AS kasutab helisalvestisi, siis edastada kõik dokumendid, mis reguleerivad helisalvestiste kasutamist ning mida on töötajatele tutvustatud.*

Kui dokument ei ole seotud üksnes helisalvestiste kasutamisega, siis viidata dokumendi juures konkreetsetele punktidele, mis just helisalvestiste kasutamist reguleerivad.

6. Kas ja kuidas on töötajatel võimalik tutvuda punktis 2 nimetatud õigustatud huvi analüüsiga.

21.05.2021 saatis Olerex AS inspeksiooni korduvale järelepärimisele vastuse, sh õigustatud huvi analüüsi, mida inspeksioon ka järelevalvemenetluse käigus hindas.

16.09.2021 tegi inspeksioon Olerex AS-le asjas number 2.1.-1/19/2688 järgneva sisuga ettepaneku:

Kokkuvõte

Arvestades eeltooduga ei ole Olerex AS tõendanud, et audiosalvestiste kasutamine teenindusjaamades vastab IKÜM artikkel 5 lõikes 1 sätestatud isikuandmete töötlemise põhimõtetele ehk isikuandmete töötlemine on seaduslik ning tagatud on eesmärgi piirang ning võimalikult väheste andmete kogumine.

Samuti ei ole videovalve kasutamise osas selgitatud, mida on mõeldud protsesside toimivuse jälgimise ja lepingu täitmise tagamise kontrolli all ning samuti puudub selles osas õigustatud huvi analüüs. Seega ei vasta ka sellisel viisil andmetöötlus seaduslikkuse, eesmärgi piirangu ning võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtetele.

Lisaks säilitatakse videosalvestisi 60 päeva, mille osas jääb inspeksioonile samuti arusaamatuks, kuidas see vastab võimalikult väheste andmete kogumise ning säilitamise piirangu põhimõtetele. Inspeksiooni hinnangul peaks piisama üldjuhul 72 tunnise salvestiste säilitamise tähtajast nagu ka viitab Euroopa Andmekaitsekoogu. Kui 72 tunni jooksul avastatakse rikkumine, on võimalik seda konkreetset salvestist ka kauem säilitada. Siinjuures ka rõhutada veelkord, et mida kauem salvestisi säilitatakse, seda suurem riive on salvestistele jäänud isikutele (sh töötajatele).

Eeltoodud põhimõtete täitmise eest vastutab ja nende täitmist peab tõendama andmetöötleja ise (vt IKÜM artikkel 5 lõige 2). Kui isikuandmete töötlemine ei vasta IKÜM artikkel 5 sätestatud põhimõtetele (vastutav töötleja ei suuda seda tõendada), on isikuandmete töötlemine selles osas ka keelatud.

Vastavalt isikuandmete kaitse seaduse § 58 lõikele 1 ning isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 58 lõike 2 punktidele f, on inspeksioonil õigus kehtestada ka ajutine või alaline isikuandmete töötlemise piirang, sh töötlemiskeeld.

Lähtuvalt eeltoodust teeme Olerex AS-le järgnevad ettepanekud:

1. Eemaldada viivitamata audiovalvega kaamerad.

*Juhul, kui Olerex AS soovib audiovalvega kaameraid teenindusjaamades jätkuvalt kasutada, tuleb inspeksioonile tõendada isikuandmete töötlemise põhimõtete (seaduslikkuse, eesmärgi piirangu ning võimalikust väheste andmete kogumise põhimõtete) järgimist. **Audiovalvega kaamerate edasine kasutamine on lubatud alles siis, kui Olerex AS on inspeksioonile tõendanud audiovalve kasutamise õiguspärasust ning inspeksioon on saatnud Olerex AS-le audiovalvega kaamerate kasutamise lubatavuse osas kinnituse.***

1.1. Edastada inspeksioonile nimekiri, millistes teenindusjaamades audiovalvega kaamerad olid ning mis kuupäeval konkreetsest teenindusjaamast audiovalve eemaldati.

2. Lõpetada videovalve salvestiste kasutamine Teie toodud eesmärkidel (v.a isikute ja vara kaitse) seniks, kuni inspeksioonile on esitatud õigustatud huvi analüüs, mis katab kõiki Teie toodud eesmärgi ning mis vastavad isikuandmete töötlemise põhimõtetele (sh eesmärgi piirang, võimalikult väheste andmete kogumine).

3. Kinnitada, et videosalvestised kustutatakse 72 tunni jooksul. Kui Te inspeksiooni ettepanekuga ei nõustu, esitada inspeksioonile põhjalik analüüs, millest nähtuks pikema säilitamistähtaja vajadus ning mis vastaks seejuures isikuandmete töötlemise põhimõtetele (võimalikult väheste andmete kogumise ning säilitamise piirangu põhimõtetele).

4. Edastada inspeksioonile teenindusjaamas sees asuvate kaamerate asukohad ning nende kaamerapiltide väljavõtted järgnevate teenindusjaamade osas:

- Tallinn Peetri tankla (Tartu mnt 169);
- Jõelähtme tankla (Kivisilla tee 1);
- Kärddla tankla (Kõrgessaare mnt 45);
- Kuressaare tankla (Tallinna tn 84);
- Põlva tankla (Tartu mnt 1b);
- Märjamaa Orgita tankla (Kõrtsu).

04.10.2021 saatis Olerex AS-i esindaja vastuse, milles hinnati muuhulgas täiendavalt õigustatud huvi olemasolu. Samuti esitati põhjendused, miks on 60 päevane audio – ja videovalve salvestiste säilitamine vajalik ning esitati pildid inspeksiooni valitud teenindusjaamade kaamerate väljavõtte osas. Seoses sellega ei eemaldanud Olerex AS audiovalvega kaameraid, ei muutnud kaamerate kasutamise eesmärgi ega vähendanud salvestiste säilitamise tähtaega

ISIKUANDMETE TÖÖTLEJA SELETUS

4. Ettepanek 1: eemaldada viivitamata audiovalvega kaamerad. Juhul, kui AS Olerex soovib audiovalvega kaameraid teenindusjaamades jätkuvalt kasutada, tuleb inspeksioonile tõendada isikuandmete töötlemise põhimõtete (seaduslikkuse, eesmärgi piirangu ning võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtete) järgimist.

5. Esmalt rõhutame, et AS Olerex peab isikuandmete kaitset ja eraelu puutumatust väga oluliseks. Samuti on AS Olerex teadlik, et teenindusjaamades audio- ja videovalve kasutamisega võib esineda andmesubjektide põhiõiguste- ja vabaduste (sh eraelu puutumatuse) riive. Tagamaks, et sellised riived oleksid seaduslikud, proportsionaalsed ning vajalikud üksnes AS-i Olerex õigustatud huvi teostamiseks, lähtub AS Olerex oma tegevuses andmekaitse põhimõtetest ning teeb igapäevaselt tööd selle nimel, et ettevõtte poolt teostatav andmetöötlus oleks kõikide õigusaktidega kooskõlas.

6. Oma 16.09.2021 ettepanekus selgitas inspeksioon, et selleks, et isikuandmete töötlemine oleks lubatud, peab see vastama kõigile isikuandmete kaitse üldmääruse (edaspidi IKÜM) artikkel 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtetele. Kuivõrd AS-i Olerex hinnangul on teenindusjaamades vältimatult vajalik kasutada lisaks videovalvele ka audiovalvega kaameraid, selgitame ja analüüsime alljärgnevalt audiovalvega kaamerate kasutamise vastavust isikuandmete töötlemise põhimõtetele.

7. Audiovalve kasutamise vastavus IKÜM artikkel 5 lõike 1 punktile a (seaduslikkuse põhimõte):

7.1. IKÜM artikkel 5 lõike 1 punkti a kohaselt peab isikuandmete töötlemine olema seaduslik, õiglane ja läbipaistev. Sama põhimõte sisaldub ka isikuandmete kaitse seaduse (edaspidi

IKS) § 14 p-s 1, mis sätestab, et isikuandmete töötlemine peab toimuma seaduslikult ja õiglaselt. Nimetatud põhimõtetega seoses on inspeksiooni 31.05.2018. a juhises „Isikuandmete töötleva üldjuhend“ selgitatud, et igasuguseks isikuandmete töötlemiseks peab olema alus.¹

7.2. Oma 21.05.2021 vastuses selgitas AS Olerex, et kasutab teenindusjaamades kaameraid, st nii audio- kui ka videovalvet IKÜM artikkel 6 lõike 1 punkti f (õigustatud huvi) alusel ning esitas inspeksioonile ka õigustatud huvi analüüsi. Inspeksioon oma 16.09.2021 ettepanekus leidis, et nimetatud õigustatud huvi analüüs ei käsitle audiovalve kasutamisega seonduvat. Lähtudes eelnevast esitame õigustatud huvi analüüsi AS-i Olerex poolt teenindusjaamades audiovalve kasutamise kohta.

7.3. Nii oma 07.04.2021 järelepärimises kui ka 16.09.2021 ettepanekus on inspeksioon selgitanud, et tuginemaks isikuandmete töötlemisel IKÜM artikkel 6 lõike 1 punktist f tulenevale õigustatud huvile, peavad korraga olema täidetud kõik alljärgnevad tingimused:
a) vastutaval töötlejal või kolmandal isikul on andmetöötluseks õigustatud huvi;
b) isikuandmete töötlemine on vajalik õigustatud huvi teostamiseks;
c) vastutava töötleva ja/või kolmanda isiku õigustatud huvid kaaluvad üles kaitstava andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused.

7.4. Alljärgnevalt analüüsime eelnimetatud tingimuste täitmist seoses teenindusjaamades audiovalve kasutamisega.

(a) õigustatud huvi

7.5. Seoses IKÜM artikkel 6 lõike 1 punktist f tuleneva õigustatud huviga on IKÜM-is selgitatud, et töötlemise õiguslikuks aluseks võib olla vastutava töötleva õigustatud huvi, tingimusel, et andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused ei ole tähtsamad, võttes arvesse andmesubjekti mõistlikke ootusi, mis põhinevad tema suhtel vastutava töötleva. Selline õigustatud huvi võib olemas olla näiteks siis, kui andmesubjekti ja vastutava töötleva vahel on asjakohane ja sobiv suhe, näiteks kui andmesubjekt on vastutava töötleva klient või töötab tema teenistuses. Samuti võib õigustatud huvi seisneda pettuse vältimises.² Inspeksiooni 15.05.2021 juhendis „Õigustatud huvi“ on selgitatud, et õigustatud huvi võib hõlmata isikuandmete töötleva laiemaid huve, nii olulisi kui ka vähemolulisi.³

7.6. Eelnevaga seonduvalt on inspeksioon oma 16.09.2021 ettepanekus selgitanud, et õigustatud huvi peab olema kooskõlas kehtivate õigusaktidega, sõnastatud piisavalt selgelt (st piisavalt konkreetne) ning reaalne ja hetkel esinev (st mitte spekulatiivne).

7.7. Oma 20.04.2021 ja 21.05.2021 vastustes on AS Olerex selgitanud, et ettevõtte territooriumid (sh müügisaalid) on varustatud kaamerateaga, st nii audio- kui ka videovalvega, et tagada ettevõtte varade säilimine ning töötajate ja klientide turvalisus. Seejuures, minimaliseerimaks töötajate ja klientide põhiõiguste- ja vabaduste riiveid, on audiovalvega kaamerad paigaldatud üksnes teenindusjaamade kassade juurde. Täpsemalt on AS Olerex välja toonud, et teenindusjaamades kasutatakse kaameraid järgnevatel eesmärkidel:

a) tuvastada võimalik ründeoht ja ohtlik olukord kohalviibijate elule ja/või tervisele ja/või AS-i Olerex ja/või muude isikute varale;

¹ Andmekaitse Inspeksioon. Isikuandmete töötleva üldjuhend. Kinnitatud 31.05.2018. – lk 7. Arvutivõrgus: https://www.aki.ee/sites/default/files/dokumendid/isikuandmete_tootleja_uldjuhend.pdf

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/679, 27.04.2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus). – p 47.

³ Andmekaitse Inspeksioon. Õigustatud huvi. Kinnitatud 15.05.2020. – lk 6. Arvutivõrgus: https://www.aki.ee/sites/default/files/dokumendid/õigustatud_huvi_juhend_15052020.pdf

- b) jälgida protsesside toimivust;
- c) tagada töötajate ohutus;
- d) tagada lepingute täitmine (nt kauba eest kindlaksmääratud summa tasumise kontroll).

7.8. Nimetatud eesmärkide osas asus inspeksioon oma 16.09.2021 ettepanekus seisukohale, et AS Olerex ei ole selgitanud, kas ja milliste eesmärkide kasutamiseks on vältimatult vajalik kasutada audiovalvet (st kuidas audiovalve nimetatud eesmärke toetab) ning milliseid eesmärke ei ole võimalik ilma audiovalveta täita. Käesolevaga selgitame, et AS-i Olerex teenindusjaamades audiovalve kasutamise vältimatu vajalikkus nimetatud eesmärkide täitmisel avaldub alljärgnevas:

7.8.1. seoses võimaliku ründeohu ja ohtlike olukordade tuvastamisega selgitab AS Olerex, et nimetatud eesmärgi all ei ole mõeldud üksnes selliste olukordade toimumise ennetamist (mõõname, et eesmärgi sõnastusest võis selline ekslik mulje jääda), vaid ka juba aset leidnud juhtumitega seonduvate asjaolude väljaselgitamist ning lahendamist. AS Olerex on oma 21.05.2021 vastuses selgitanud, et tema kui tööandja ning majandus- ja teenindusettevõtte huvides on, et teenindusjaamu kasutaksid võimalikult paljud isikud. Selle eesmärgi saavutamisele aitab muuhulgas kaasa see, kui teenindusjaamade külastamine ja nendes viibimine on nii töötajate kui ka klientide jaoks võimalikult turvaline. Turvalisuse tagamiseks aitab omakorda kaasa see, kui lisaks juhtumite ennetamisele, saavad aset leidnud juhtumid kiirelt lahendatud. Sellistes olukordades on teenindusjaamade audiosalvestised asendamatud abivahendid. Näiteks leidis XXX Tammsaare teenindusjaamas aset juhtum, kus relvataolise esemega mees sisenes tanklasse, ähvardas teenindajat ning röövis kassast sularaha ja põgenes. Juhtumi lahendamiseks ning isiku vastutusele võtmiseks oli vaja esmalt tuvastada tema isik. Kuivõrd nimetatud meesterahvas kandis röövi toimepanemise ajal mütsi, maski ja päikesepille, oli tema isiku tuvastamine üksnes visuaalselt vaatlusel võimatu.⁴ Isiku tuvastamiseks kasutati muuhulgas teenindusjaama kaamera audiosalvestist. Audiosalvestisel kostunud hääle kõrvutamisel kahtlusaluse häälega oli võimalik tuvastada teo toimepanija. Eelnevaga seonduvalt, kuivõrd AS-i Olerex teenindusjaamade puhul on tegemist avalike kohtadega, on teenindusjaamades audiovalvega kaamerate kasutamine ka avalikes huvides. Nagu ka AS-i Olerex ning ettevõtte töötajate ja klientide huvides, on ka laiemal üldsuse huvides tabada ühiskonnale ohtlikud kurjategijad võimalikult kiirelt. Eespool kirjeldatud näitest ilmneb, et AS-i Olerex teenindusjaamades asuvad kaamerad (sh ka audiovalvega kaamerad) on selle eesmärgi saavutamiseks väga olulised.⁵ Seega on AS-i Olerex teenindusjaamades ohtlike olukordade lahendamiseks ja turvalisuse tagamiseks vältimatult vajalik kasutada ka audiosalvestisi;

7.8.2. seoses protsesside toimivuse jälgimisega selgitab AS Olerex, et nimetatud eesmärgi all on mõeldud teenindusjaamas klientide teenindamisega seonduvate asjaolude kontrollimist (sh kliendi ja klienditeenindaja vaheline suhtlus) ning sellest tulenevate pretensioonide lahendamist. AS-i Olerex kui majandus- ja teenindusettevõtte ning tööandja huvides on, et nii klientide kui ka töötajate pretensioonid, kaebused vms saaksid kiirelt ja õiglaselt lahendatud. Sagedased on olukorrad, kus kliendi ja klienditeenindaja vahel tekib konflikt (nt solvab üks pool teist) või vaidlus (nt selle üle, millises vääringus sularahakupüür üle anti). Selliste juhtumite korral on tavapärane, et üks või teine pool esitab AS-ile Olerex pretensiooni, mille lahendamiseks on AS-il Olerex vaja selgitada välja kõik juhtumiga seonduvad asjaolud, sh see, mida klient ja klienditeenindaja omavahel rääkisid (nt kas solvamine realselt aset leidis). Selliseid asjaolusid on võimalik tuvastada üksnes audiosalvestiste abil, st audiosalvestisi kasutatakse abimaterjalina teenindusjaamades toimunud juhtumite lahendamiseks. Selgitame, et eelnimetatud asjaolude väljaselgitamine ei ole võimalik üksnes nt videosalvestiste abil.

⁴ XXX

⁵ Vt ka Õhtulehe artikkel Lihula tulistamisest. Arvutivõrgus: <https://www.oh tuleht.ee/1003773/ajatelg-mida-teame-lihulas-toimunud-tulistamisest-praeguseks-hetkeks>

Videosalvestite abil on küll võimalik tuvastada nt juhtumi toimumise aeg ja osapooled, kuid videosalvestistega ei ole võimalik tuvastada pooltevahelise dialoogi sisu. Näiteks toimus XXX Õismäe tanklas juhtum, kus klient käitus klienditeenindaja suhtes ebaviisakalt, st solvas klienditeenindajat ning kasutas klienditeenindaja suhtes ebasüüdsaid väljendeid. Klienditeenindaja soovis pöörduda avaldusega politseisse ning konflikti asjaolude väljaselgitamisel oli väga suur abi teenindusjaama audio- ja videosalvestistest (vt kirjavahetus, lisa). Seega on AS-i Olerex teenindusjaamades protsesside toimivuse jälgimiseks ja teenindusjaamades toimunud juhtumite lahendamiseks vältimatult vajalik kasutada ka audiosalvestisi;

7.8.3. seoses töötajate ohutusega on AS Olerex oma 21.05.2021 vastuses selgitanud, et tööandjana on AS Olerex kohustatud tagama oma töötajatele võimalikult ohutu töökeskkonna. Seejuures on ka inspektsiooni juhises „Õigustatud huvi“ märgitud, et üks isikuandmete töötleja tüüpilisemaid huve IKÜM artikkel 6 lõike 1 punkti f mõistes võib olla töötajate seire ohutuse või juhtimise jaoks.⁶ AS-i Olerex praktikas on sagedased juhtumid, kus agressiivsed kliendid solvavad ja ähvardavad AS-i Olerex töötajaid (vt eelnevas punktis toodud näide). Tagamaks töötaja õiguste kaitse ja edaspidise ohutuse, on oluline selgitada välja selliste juhtumitega seonduvad asjaolud. Asjaolude väljaselgitamisel on võimalik otsustada, kas ja milliseid meetmeid on vaja rakendada. Näiteks ähvarduse piisava tõsisuse korral, kui on alust karta ähvarduse täideviimist, on võimalik esitada teo toimepanija vastu kuriteokaebus.⁷ Kuivõrd ähvarduse puhul on tegemist verbaalse rünnakuga, on selliste rünnakutega seotud asjaolude väljaselgitamine võimalik üksnes audiosalvestiste abil. Kuigi teenindusjaamade kassade juures asuvad kaamerad teevad ka videosalvestisi, siis, nagu eespool selgitatud, ei ole videosalvestisega võimalik tuvastada pooltevahelise dialoogi sisu. Samas ähvardamise puhul omab kõige rohkem tähtsust just see, mida üks pool teisele ütles. Seega on AS-i Olerex teenindusjaamades töötajate ohutuse tagamiseks vältimatult vajalik kasutada ka audiosalvestisi;

7.8.4. seoses lepingute täitmisega selgitab AS Olerex, et nimetatud eesmärgi all on täpsemalt mõeldud poolte, st kliendi ja klienditeenindaja poolt tehtud tahteavaldusi teenindusjaamades ostu-müügilepingute sõlmimisel ja täitmisel ning teenuste osutamisel. Samuti seonduv nimetatud eesmärgiga AS-i Olerex õiguste kaitse ja võlanõuded (nt olukorras, kus klient jätab kauba või teenuse eest tasumata). Ka inspektsiooni „Õigustatud huvi“ juhendis on selgitatud, et üks isikuandmete töötleja tüüpilisemaid huve IKÜM artikkel 6 lõike 1 punkti f mõistes võib olla õiguslike nõuete täitmise tagamine, sealhulgas võla sissenõudmine kohtuväliste menetluste kaudu.⁸ Nagu ka eespool selgitatud, esineb AS-i Olerex praktikas pidevalt vaidluseid, pretensioone, kaebuseid vms seoses teenindusjaamas klientidele osutatud teenuste ja müüdüd kaubaga. Näiteks tekivad sageli vaidlused selle üle, kas klient palus AS-i Olerex klienditeenindajal tellitud toidust mõne komponendi välja jätta või selle asendada (st klient väidab tellimuse kättesaamisel, et palus tellimust esitades jalapenot mitte lisada, kuid toidus see siiski sisaldub). Samuti tekivad vaidlused selle üle, kas klient teavitas klienditeenindajat, et ta tankis kütust või mitte (nt tasub klient ainult kohvi eest, kuid hiljem selgub, et ta oli ka tankinud kütust). Audiosalvestiste abil on AS-il Olerex võimalik tuvastada selliste vaidlustega seonduvad asjaolud ning seeläbi oma õigusi kaitsta. Kliendi ja klienditeenindaja vahelist dialoogi kuulates on võimalik tuvastada, kas eksis klienditeenindaja, kelle tegevuse eest vastutab AS Olerex, või eksis (või eksitas tahtlikult) klient. Samuti selgitame veelkord, et pretensioonid ja kaebused, mis AS-ile Olerex esitatakse, seonduvad põhiliselt teenindusjaamades aset leidnud verbaalsete konfliktidega, millega seonduvate asjaolude

⁶ Vt õigustatud huvi juhises (viide 3), lk 7.

⁷ Vastavalt karistusseadustiku § 120 lg-le 1 on tapmisega, tervisekahjustuse tekitamisega või olulises ulatuses vara rikkumise või hävitamisega ähvardamine, kui on olnud alust karta ähvarduse täideviimist, karistatav rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega.

⁸ Vt õigustatud huvi juhises (viide 3), lk 6.

tuvastamine on võimalik üksnes audiosalvestiste abil. Seega on AS-i Olerex teenindusjaamades lepingute täitmise tagamiseks vältimatult vajalik kasutada ka audiosalvestisi.

7.9. Seega tuleneb eelnevast, et AS-il Olerex esineb käesoleval juhul õigustatud huvi andmetöötluseks audiovalve kaudu.

(b) andmetöötluse vajalikkus

7.10. Vastavalt eespool selgitatule on AS-ile Olerex oluline ning ettevõtte õigustatud huvides kaitsta ettevõtte enda õigusi ning tagada teenindusjaamades töötajate ja klientide turvalisus. Selle eesmärgi saavutamiseks on AS-i Olerex hinnangul vältimatult vajalik kasutada teenindusjaamades audiosalvestusega kaameraid. Nagu AS Olerex on oma 21.05.2021 vastuses selgitanud, kuulub AS-ile Olerex kokku 98 teenindusjaama (milledest 12 on automaattanklad ning 86 sellised, kus on ka pood ja klienditeenindajad) üle Eesti ning teenindusjaamades töötab kokku üle 600 töötaja. Teenindusjaamade hulka ja nende paiknemist arvestades ei ole AS-il Olerex majanduslikult ega mõistlikult võimalik tagada nimetatud eesmärkide täitmine mõnel muul viisil.

7.11. Teenindusjaamades audiovalve kasutamine võimaldab AS-il Olerex tuvastada ettevõtte õigustatud huvi ja/või töötajate ja/või klientide õiguste tagamiseks olulisi asjaolusid tagantjäregi. Vastavalt eespool selgitatule on AS-i Olerex praktikas tavapärased juhtumid, kus teenindusjaamades leiavad aset konfliktid, kuid nimetatud konfliktidega seonduvad pretensioonid, kaebused vms esitatakse AS-ile Olerex hiljem. Selleks, et AS-il Olerex oleks võimalik tuvastada konfliktidega seotud asjaolud ning vaidlused lahendada, on vältimatult vajalik kasutada teenindusjaamade audiosalvestisi. Teenindusjaamades aset leidvad konfliktid on sageli verbaalsed, mistõttu ei ole selliste intsidentidega seotud asjaolude tuvastamine võimalik nt videosalvestiste abil. Samuti, nagu eespool selgitatud, on AS-i Olerex teenindusjaamade audiosalvestisi kasutatud ka politsei poolt teenindusjaamades aset leidnud kuri- ja väärtegude lahendamisel. Seega on AS-i Olerex teenindusjaamades tehtavad audiosalvestised avaliku korra tagamisel ja kuritegevuse vähendamisel politseile igapäevased abilised.

7.12. Muid tõhusamaid viise AS-i Olerex õigustatud huvi kaitseks ei ole. Teenindusjaamades on küll valvekeskused, mis edastavad „paanika“ ja „raadiopaanika“ nuppude vajutamisel häiresignaali turvafirmadele ja AS-i Olerex turvaosakonna töötajatele, kuid vastavad keskused ei taga sama kaitset, mis audiosalvestised. Näiteks ei ole valvekeskuste abil võimalik tuvastada teenindusjaamas aset leidnud juhtumitega seonduvaid asjaolusid tagantjärele. Eespool kirjeldatud olukordades on AS-i Olerex õigustatud huvi kaitsmine võimalik üksnes turvakaamerate audiosalvestiste abil.

7.13. Seega tuleneb eelnevast, et isikuandmete töötlemine audiosalvestiste kaudu on AS-i Olerex õigustatud huvi teostamiseks vajalik.

c) andmetöötaja ja -subjekti huvide ja õiguste kaalumine

7.14. AS Olerex on oma 21.05.2021 vastuses selgitanud, et seoses teenindusjaamades turvakaamerate kasutamisega on andmesubjektideks, st isikuteks, kelle isikuandmeid töödeldakse, teenindusjaamade töötajad ja kliendid. Seoses andmesubjektide huvide ja põhiõigustega on inspeksioon oma 16.09.2021 ettepanekus selgitanud, et esmalt tuleb analüüsida, millised on võimalikud andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused, mida võidakse isikuandmete töötlemisega kahjustada ning seejärel tuleb võrrelda isikuandmete töötlemisest andmesubjektile tekkida võivat mõju vastutava töötaja õigustatud huvidega.

7.15. AS Olerex leiab, et töötajate ja klientide peamised huvid, põhiõigused ja -vabadused, mida võidakse audiosalvestiste tegemisega kahjustada on järgmised:

- a) töötajate ja klientide inimväarikus;
- b) töötajate ja klientide eraelu puutumatus;
- c) töötajate ja klientide õigus sõnumisaladusele;
- d) töötajate ja klientide õigus otsustada oma andmete kogumise ja levitamise üle.

7.16. AS-i Olerex hinnangul kaaluvad ettevõtte õigustatud huvid audiovalve kasutamisel käesoleval juhul üles võimaliku riive ettevõtte töötajate ja klientide huvidele või põhiõigustele ja -vabadustele:

7.16.1. esmal on oluline, et AS-i Olerex töötajad ja kliendid võivad eeldada isikuandmete töötlemist audiovalve kaudu. AS-i Olerex töötajaid võib IKÜM põhjenduste punkti 47 mõttes pidada isikuteks, kellega AS-il Olerex on asjakohane ja sobiv suhe. Sellest tulenevalt tuleb pigem asuda seisukohale, et töötajad võivad eeldada, et AS Olerex töötleb nende isikuandmeid.⁹ Seejuures on audiovalve kasutamine tanklate teenindusjaamades tavapärane. AS Olerex juhib tähelepanu, et nii audio- kui ka videovalvega kaameraid kasutab oma teenindusjaamade kassade piirkonnas näiteks ka Circle K.¹⁰ Lisaks eelnevale on AS Olerex paigaldanud teenindusjaamadesse märgised, mis teavitavad audiovalvega kaamera olemasolust ning oma töötajaid on AS Olerex sellest veel eraldi teavitanud. Seega võivad nii AS-i Olerex töötajad kui ka kliendid eeldada, et teenindusjaamade kassade juures võivad nad jääda audiovalvega kaamerate heli salvestamise piirkonda;

7.16.2. teiseks on oluline, et audiosalvestuse abil isikuandmete töötlemine on nii AS-i Olerex töötajate kui ka klientide huvides. Nagu eespool selgitatud, tagab AS Olerex läbi audiovalve kasutamise selle, et teenindusjaamade külastamine ja teenindusjaamades viibimine oleks AS-i Olerex töötajate ja klientide jaoks võimalikult turvaline ja ohutu. Samuti omavad audiosalvestised tähtsust töötajate ja klientide poolt esitatud pretensioonide, kaebuste vms lahendamisel.

7.16.3. kolmandaks ei saa audiovalve kaudu AS-i Olerex töötajate ja klientide isikuandmete töötlemist pidada liialt töötajate ja klientide õigusi ja vabadusi riivavaks või ebasobivaks. Mistahes andmetöötamise puhul esineb oht, et selline andmetöötlus võib kahjustada andmesubjektide õigusi. AS-i Olerex hinnangul on ettevõtte teinud kõik mõistlikult võimaliku, et oma töötajate ja klientide õiguste põhjendamatuid riiveid ning andmete väärkasutamist vältida:

a) töötajaid ja kliente on kaamerate asukohast ja audiosalvestiste tegemise asjaolust teavitanud. AS-i Olerex teenindusjaamadesse on paigaldatud vastavad märgised ning samuti on AS Olerex nendest asjaoludest oma töötajaid eraldi teavitanud;

b) audiosalvestusega kaamerad paiknevad üksnes teenindusjaamade kassade juures. AS Olerex rõhutab, et audiosalvestusega kaameraid mujal müügisalis või töötajate olme- ja puhkeruumides ei ole. Audiosalvestusega kaamerad on paigaldatud üksnes teenindusjaamade kassade juurde, kus audiosalvestiste tegemise vajadus on kõige vajalikum (vt põhjendused eespool). Eelnevaga seoses on inspeksioon oma 16.09.2021 ettepanekus heitnud AS-ile Olerex ette, et AS Olerex ei ole teinud midagi selleks, et vältida töötajatele tekkivat riivet audiosalvestistega, vaid just vastupidiselt on audiosalvestised paigutatud kassade juurde, kus töötajad terve tööpäeva viibivad. AS Olerex rõhutab, et inspeksiooni selline etteheide on põhjendamatu, kuivõrd AS-i Olerex töötajad ei viibi terve tööpäeva teenindusjaama kassas. Selgitame, et AS-is Olerex ei ole eraldi kassapidaja töökohta, st isikut, kelle tööülesandeks on

⁹ Vt IKÜM (viide 2), p 47.

¹⁰ Circle K. Isikuandmete töötlemine. Arvutivõrgus: <https://www.circlek.ee/isikuandmete-t%C3%B6tlemine>

kogu töötaja olla teenindusjaama kassas. Teenindusjaamades töötab ühes vahetuses kokku üks kuni kolm klienditeenindajat, kelle ülesanded on väga mitmekesised ja ühe vahetuse jooksul pidevalt roteeruvad. Üks klienditeenindaja töötab ühe vahetuse jooksul nii laos, kassatsoonis, toiduvalmistamise tsoonis, õuealal, müügisaalis jne. Kassatsooni liigub klienditeenindaja üksnes ajaks, kui klient soovib ostu eest tasuda. Seejuures liigub kassasse vaba klienditeenindaja, mitte kindlaksmääratud töötaja. Samuti on AS-is Olerex tavaks, et töökohustuste täitmise ajal ei pea AS-i Olerex töötajad isiklikke vestluseid ega tee muid isiklikke toimetusi. Seega, kuivõrd AS-i Olerex töötajad oma töötaja jooksul pidevalt kassatsoonis ei viibi, ei saa seoses kassatsoonides audiovalve kasutamisega tekkida ka töötajate õiguste põhjendamatuid ja ülemääraseid riiveid;

c) audiosalvestiste mistahes reaalajas jälgimist/kuulamist ei toimu. AS Olerex selgitab, et arvuti, mis näitab teenindusjaama turvakaamerate pilti, asub kassatsoonis ning suuremates tanklates asub üks arvuti ka töötajate olmeruumides. Neid arvuteid kasutavad teenindusjaamade töötajad ise, mitte mõni kolmas isik. Samas audiovalve reaalajas kuulamist nimetatud arvutid ei võimalda. Audiosalvestistega on võimalik tutvuda üksnes AS-i Olerex „Videovalve kasutamise ja videomaterjalide töötlemise kord“¹¹ kindlaksmääratud juhtudel;

d) AS Olerex on kehtestanud range korra audiosalvestiste kasutamise ja töötleamise kohta. Nagu eespool viidatud, on AS-is Olerex kehtestatud „Videovalve kasutamise ja videomaterjalide töötlemise kord“. Selgitame, et olenemata viidatud korra nimest käsitleb see ka audiosalvestistega seonduvat. Nimetatud kord reguleerib muuhulgas seda, kellel ja millistel juhtudel on õigus kasutada AS-i Olerex teenindusjaamades tehtud audio- ja videosalvestisi. Näiteks näeb töötlemise kord IV peatükis „Tegevuskirjeldus“ punktis 4 ette, et teenindusjaamadesse paigaldatud jälgimisseadmetele on ligipääs üksnes AS-i Olerex IT osakonna juhil võrgu administraatori loaga. Seega on AS Olerex rangelt piiranud seda kellel ja millistel juhtudel on audiosalvestistele ligipääs;

e) töötajatel ja klientidel on õigus nende kohta tehtud salvestistega tutvuda. Nii töötajatel kui ka klientidel on õigus esitada AS-ile Olerex vastav põhjendatud taotlus töötajat või klienti puudutava audiosalvestisega tutvumiseks ning nõuda AS-ilt Olerex audiosalvestise kustutamist, ülekandmist, esitada vastuväiteid jne;

f) audiosalvestiste abil isikuandmete töötlemine on vajalik AS-i Olerex õigustatud huvi kaitseks. Vastavalt eespool selgitatule, kui teenindusjaamades audiovalve kasutamist ei toimuks, on risk, et AS Olerex ei suuda tagada oma õigustatud huvide, sh ettevõtte vara, töötajate ja klientide kaitset. AS Olerex leiab, et tal ei ole võimalik kasutada oma õiguste kaitseks muid meetmeid.

7.16.4. Seega, tulenevalt eelnevast kaaluvad AS-i Olerex hinnangul ettevõtte õigustatud huvid audiovalve kasutamisel üles kaitstava andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused.

7.17. Kokkuvõtvalt leiab AS Olerex, et AS-ile Olerex kuuluvates teenindusjaamades audiovalve kasutamine ja seeläbi isikuandmete töötlemine vastab IKÜM artikkel 5 lõike 1 punktist a tulenevale seaduslikkuse põhimõttele, kuivõrd audiovalve kasutamine ja seeläbi isikuandmete töötlemine toimub IKÜM artikkel 6 lõike 1 punktist f tuleneva õigustatud huvi alusel.

8. Audiovalve kasutamise vastavus IKÜM artikkel 5 lõike 1 punktile b (eesmärgi piirangu põhimõte):

8.1. IKÜM artikkel 5 lõike 1 punkti b kohaselt tuleb isikuandmeid koguda täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel ning isikuandmeid ei tohi töödelda hiljem viisil, mis on nende eesmärkidega vastuolus. Nimetatud eesmärgiga seoses on „Isikuandmete

¹¹ Vt AS Olerex 24.04.2021 vastus nr VL-TR-25622021, lisa.

töötaja üldjuhend“ selgitatud, et eesmärgipärasuse põhimõtte tagamiseks tuleb andmetöötlejal määratleda eesmärk, milleks andmeid vajatakse ning samade andmete töötlemiseks muul eesmärgil peab olema teine alus.¹²

8.2. Eesmärgid, mille alusel AS Olerex oma teenindusjaamades audiovalvet kasutab, on AS Olerex toonud välja ning selgitanud eespool. Seejuures leiab AS Olerex, et nimetatud eesmärgid on piisavalt täpselt ja selgelt määratletud ning arusaadavad. AS Olerex kinnitab, et mistahes muudel eesmärkidel, mida ei ole käesolevas vastuses käsitletud, AS Olerex audiovalve kaudu andmetöötlust ei teosta.

8.3. Seega on AS Olerex seisukohal, et AS-ile Olerex kuuluvates teenindusjaamades audiovalve kasutamine ja seeläbi isikuandmete töötlemine vastab IKÜM artikkel 5 lõike 1 punktist b tulenevale eesmärgi piirangu põhimõttele.

9. Audiovalve kasutamise vastavus IKÜM artikkel 5 lõike 1 punktile c (võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtte):

9.1. IKÜM artikkel 5 lõike 1 punkti c kohaselt peavad töödeldavad isikuandmed olema asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt. Nimetatud põhimõttega seoses on „Isikuandmete töötaja üldjuhend“ selgitatud, et andmetöötleja ei tohi koguda rohkem andmeid kui eesmärgi saavutamiseks vaja on.¹³

9.2. AS Olerex kinnitab, et kogub nii palju andmeid kui vaja ja nii vähe andmeid kui võimalik. Audiovalve puhul on paratamatult vältimatu olukord, et lisaks andmetele, mida on vaja andmetöötlejal oma õiguspärase eesmärkide täitmiseks koguda, võib audiosalvestisele jääda andmeid, mis andmetöötlejale vajalikud ei ole (nt isikute eraeluline jutt). Seejuures esineb sama probleem mistahes olukorras, kus isikute juttu salvestatakse. Väga paljud teenusepakkujad (pangad, ametiasutused jne) salvestavad parima teeninduse tagamiseks ja vestluse käigus avaldatud teabe tõendamiseks klientide ja klienditeenindajate vahelisi kõnesid. Võib juhtuda, et samal ajal, kui klient räägib klienditeenindajaga, räägib klient kellegi kolmanda isikuga oma eraelulistest asjadest (nt kui klient helistab teenusepakkujale autost, kasutades hands-free süsteemi). Sellises olukorras ei ole teenusepakkujal kuidagi võimalik kliendi eraelulist teavet teenuse osutamisega seonduvast teabest eristada, st kogu kliendi jutt salvestatakse tervikuna.

9.3. Käesoleval juhul puuduvad tehnilised lahendused audiosalvestiste puhul vajalike ja ebavajalike andmete eristamiseks. Ei ole loodud sellist audiosalvestamise tehnikat, mida oleks võimalik programmeerida selliselt, et see tuvastaks automaatselt andmetöötlejale vajalikud andmed ja ebavajalikud andmed ning teostaks vastavalt ka salvestamist. Seejuures on sellise tehnika loomine ilmselt ka võimatu, kuivõrd ei ole võimalik ette teada, millised andmed võivad tulevikus vajalikuks osutuda. Samuti ei ole mõeldav olukord, et nt AS-i Olerex teenindusjaamade töötajad hakkaksid lülitama audiosalvestustehnikat sisse ja välja manuaalselt.

9.4. Seega on AS Olerex seisukohal, et AS-ile Olerex kuuluvates teenindusjaamades audiovalve kasutamine ja seeläbi isikuandmete töötlemine vastab IKÜM artikkel 5 lõike 1 punktist c tulenevale võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttele.

10. Kokkuvõtvalt leiab AS Olerex, et ettevõttele kuuluvates teenindusjaamades audiovalvega kaamerate kasutamine vastab isikuandmete töötlemise (seaduslikkus, eesmärgi püüang ning võimalikult väheste andmete kogumine) põhimõtetele.

¹² Vt isikuandmete töötaja üldjuhend (viide 1), lk 7.

¹³ Vt isikuandmete töötaja üldjuhend (viide 1), lk 7.

11. Ettepanek 1.1: Edastada inspeksioonile nimekiri, millistes teenindusjaamades audiovalvega kaamerad olid ning mis kuupäeval konkreetselt teenindusjaamast audiovalve eemaldati.

12. Vastavalt eelmises punktis selgitatule, kuivõrd AS Olerex leiab, et ettevõttele kuuluvates teenindusjaamades audiovalvega kaamerate kasutamine on seaduslik, siis jätkab AS Olerex teenindusjaamades audiovalvega kaamerate kasutamist.

13. AS Olerex rõhutab, et arvestab audiovalve kasutamisel kindlasti inspeksiooni selgitustega audiovalve kasutamise võimalike probleemikohtade üle ning teeb kõik selleks, et tagada teenindusjaamades audiovalve kasutamise proportsionaalsus ja läbipaistvus ning andmesubjektide õiguste võimalikult väike riive. Nagu AS Olerex eespool selgitas, on andmekaitse ja andmetötluse vastavus õigusaktidele üks AS-i Olerex prioriteete.

14. Ettepanek 2: Lõpetada videovalve salvestiste kasutamine Teie toodud eesmärkidel (v.a isikute ja vara kaitse) seniks, kuni inspeksioonile on esitatud õigustatud huvi analüüs, mis katab kõiki Teie toodud eesmärke ning mis vastavad isikuandmete töötlemise põhimõtetele (sh eesmärgi piirang, võimalikult väheste andmete kogumine)

15. Oma 16.09.2021 ettepanekus avaldas inspeksioon, et inspeksioonile jäävad arusaamatuks kaameratega protsesside toimivuse jälgimise ja lepingu täitmise tagamise eesmärgid. Inspeksiooni hinnangul puudub AS-i Olerex poolt edastatud dokumentides teave selle kohta, mis protsesse ja kuidas jälgitakse ning miks on videovalve nimetatud protsesside jälgimiseks vältimatult vajalik ning protsesside toimivust pole võimalik tagada muude, vähem riivavate meetmetega.

16. Kuigi AS Olerex on oma 21.05.2021 vastuses esitanud õigustatud huvi analüüsi muuhulgas seoses videovalve kasutamise, esitab AS Olerex lähtuvalt inspeksiooni 16.09.2021 ettepanekust täiendavad selgitused seoses AS-i Olerex õigustatud huviga teenindusjaamades videovalve kasutamise kohta. Kuivõrd inspeksioon on asunud seisukohale, et AS-i Olerex poolt videovalve kasutamine isikute ja vara kaitseks on võimalik ja põhjendatud, ei pea AS Olerex vajalikuks selles osas oma seisukohti korrata. Seega käsitleb AS Olerex alljärgnevalt üksnes protsesside toimivuse jälgimise ja lepingu täitmise tagamisega seonduvat.

17. Oma 21.05.2021 vastuses selgitas AS Olerex, et kasutab teenindusjaamades videovalvet IKÜM artikkel 6 lõike 1 punktist ftuleneva õigustatud huvi alusel. Nagu juba eespool selgitatud, peab õigustatud huvile tuginemiseks olema korruga täidetud kõik kolm alljärgnevat eeldust:

- a) vastutaval töötlejal või kolmandal isikul on andmetötluseks õigustatud huvi;
- b) isikuandmete töötlemine on vajalik õigustatud huvi teostamiseks;
- c) vastutava töötleja ja/või kolmanda isiku õigustatud huvid kaaluvad üles kaitstava andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused.

18. Alljärgnevalt analüüsib AS Olerex eelnimetatud tingimuste täitmist seoses videovalve kasutamisega protsesside toimivuse jälgimiseks ja lepingute täitmise tagamiseks.

(a) õigustatud huvi

19. Vastavalt eespool selgitatule võib IKÜM artikkel 6 lõike 1 punktist ftulenev õigustatud huvi olla olemas siis, kui andmesubjekti ja vastutava töötleja vahel on asjakohane ja sobiv suhe, nt kui andmesubjekt on vastutava töötleja klient või töötab tema teenistuses. Samuti võib õigustatud huvi seisneda pettuse vältimises. Lisaks on inspeksiooni juhendis „Õigustatud huvi“ selgitatud, et õigustatud huvi võib hõlmata isikuandmete töötleja nii olulisi kui ka vähemolulisi huve.

20. Oma 20.04.2021 ja 21.05.2021 vastustes on AS Olerex selgitanud, et ettevõtte territooriumid (sh müügisaalid) on varustatud kaamerateaga, st nii audio- kui ka videovalvega, et tagada ettevõtte varade säilimine ning töötajate ja klientide turvalisus. Täpsemalt tõi AS Olerex välja, et ettevõtte kasutab teenindusjaamades videovalvega kaameraid mh järgmistel eesmärkidel (st lisaks isikute ja vara kaitsele):

a) jälgida protsesside toimivust;

b) tagada lepingute täitmine (nt kauba eest kindlaksmääratud summa tasumise kontroll).

21. AS Olerex selgitab, et videovalve kasutamise vältimatu vajalikkus nimetatud eesmärkide täitmisel avaldub alljärgnevas:

21.1. esmalt selgitab AS Olerex, et seoses videovalvega on protsesside toimivuse jälgimise all mõeldud teenindusjaamas klientide teenindamisega seonduvate asjaolude kontrollimist. Seoses nimetatud protsessidega esitatakse AS-ile Olerex sageli erinevaid nõudekirju. Näiteks esitas Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi PPA) XXX AS-ile Olerex nõudekirja seoses XXX Pärnu Papsaare tanklas sooritatud ostuga. PPA palus AS-il Olerex võimalusel väljastada fotod ostu sooritanud isikust ja tema kasutuses olnud sõidukist. Turvakaamerate videosalvestiste põhjal oli AS-il Olerex võimalik PPA nõue täita. Samuti hõlmab nimetatud eesmärk kontrolli selle üle, kas klienditeenindajad täidavad neile seadusest tulenevaid kohustusi. Näiteks müüakse teenindusjaamades, lisaks tavakaupadele, ka müügipiiranguga tooteid (nt tubakatooted, alkohoolsed joogid). Sellest tulenevalt esineb AS-i Olerex praktikas tihti vajadus kontrollida, kas klienditeenindaja kontrollis enne müügi teostamist kliendi vanust Videosalvestiste põhjal on võimalik tuvastada klienditeenindaja poolt isikut tõendava dokumendi küsimise fakt. AS Olerex selgitab, et videosalvestistelt on nähtav see, kas klient ulatab klienditeenindajale dokumendi või mitte. Nimetatud eesmärke ei ole AS-il Olerex võimalik muul viisil tagada. Kuigi klienditeenindaja poolt dokumendi küsimise fakti on võimalik tuvastada ka näiteks audiosalvestisega, siis seda, kas ka realselt dokumendi kontroll aset leidis, on võimalik tuvastada üksnes videosalvestisega. Seejuures on selliste seadusest tulenevate kohustuste täitmise tagamine ka avalikes huvides. Normid, millega on keelatud müüa tubaka-, alkoholi- vms tooteid alaealistele isikutele on kehtestatud lähtuvalt avalikest huvidest ja sotsiaalsetest normidest. Tagades selle, et tema töötajad eelnimetatud kohustusi täidavad, aitab AS Olerex oluliselt kaasa ühiskonnas oluliste eesmärkide täitmisele ja turvalisuse tagamisele.

Seega on AS-i Olerex hinnangul protsesside toimivuse jälgimiseks vältimatult vajalik kasutada teenindusjaamades videovalvet;

21.2. seoses lepingute täitmise tagamisega selgitab AS Olerex, et nimetatud eesmärgi all on mõeldud teenindusjaamades ostu-müügi lepingute sõlmimisega ning teenuste osutamisega seotud asjaolude kontrolli. Näiteks on AS-i Olerex praktikas tekkinud olukordi, kus kliendi ja klienditeenindaja vahel tekib vaidlus selle üle, missuguse kupüüriaga klient ostu/teenuse eest tasus. XXX leidis Aovere tanklas aset juhtum, kus klienditeenindaja ja kliendi vahel tekkis vaidlus selle üle, kas klient tasus ostu teest 5-eurose rahatähega või 50-eurose rahatähega. Olukorra lahendamiseks võttis klienditeenindaja ühendust turvajuhiga, kes tuvastas videosalvestise põhjal, et klient tasus kauba eest 5-eurose rahatähega.¹⁴ Seejuures leiab AS Olerex, et muu kui turvakaamera videosalvestise abil ei olegi võimalik selliseid asjaolusid tuvastada ning tekkinud konflikte kiirelt lahenda. Samuti on videosalvestised olulised kontrollimaks näiteks seda, kas järgiti erimärgistatud diislikütuse müügi protseduuri. Vastavalt vedelkütuse erimärgistamise seaduse (VKEMS) § 1² lg-le 1 on eriotstarbelise diislikütuse müügil müüja kohustatud ostja tuvastama. Selleks peab müüja nõudma füüsilisest isikust ostjalt isikut tõendava dokumendi ja juriidilise isiku esindajalt volikirja, millele on märgitud juriidilise isiku esindaja nimi ja andmed, esitamist. Videosalvestiste abil on AS-il Olerex võimalik kontrollida, kas klienditeenindaja küsis ostjalt isikut tõendavat dokumendi ning kas ostja

¹⁴ XXX

dokumendi esitas. Kui ostja keeldub isikut tõendavate andmete ja dokumentide esitamisest või kui ostja jätab deklareerimata eriotstarbelise diislikütuse kasutusotstarbe, on müüja VKEMS § 1² lg 1 kohaselt kohustatud kütuse müügist keelduma. Eelnimetatud asjaolusid ei ole AS-il Olerex võimalik tuvastada mingil muul viisil. Seega on AS-i Olerex hinnangul lepingute täitmise tagamiseks vältimatult vajalik kasutada teenindusjaamades videovalvet.

22. Eelnevalt tulenevalt leiab AS Olerex, et ettevõttel esineb õigustatud huvi protsesside toimivuse jälgimiseks ja lepingute täitmise tagamiseks ning seeläbi andmetöötlemiseks videovalve kaudu.

b) andmetöötlemise vajalikkus

23. Eelnimetatud eesmärkidel videovalve kasutamine on AS-i Olerex õigustatud huvi teostamiseks vajalik, kuivõrd see võimaldab tuvastada AS-i Olerex õigustatud huvi, sh AS-i Olerex töötajate ja klientide õiguste tagamiseks olulisi asjaolusid tagantjäre. AS Olerex selgitab, et enamjaolt osutuvad teenindusjaamade videosalvestised vajalikuks tagantjäre. Tavapärane on, et teenindusjaamas aset leidnud sündmustega seonduvalt esitatakse AS-ile Olerex nõudeid, kaebuseid vms pärast sündmuse toimumist. Näiteks eespooltoodud näite puhul esitas PPA AS-ile Olerex nõude ligi 2 kuud pärast asjaomase sündmuse toimumist. Seega on AS-i Olerex poolt tehtud videosalvestised igapäevased abilised ka politseile ning tagavad avalike huvide kaitset.

24. AS Olerex leiab, et kuigi nimetatud eesmärkidel videosalvestiste tegemine võib riivata nii AS-i Olerex töötajate kui ka klientide õigusi, ei ole AS-i Olerex hinnangul ettevõttel muid tõhusamaid ja vähemriivavaid meetmeid oma õigustatud huvi teostamiseks.

(c) andmetöötlemise ja -subjekti huvide ja õiguste kaalumise

26. AS Olerex on oma 21.05.2021 vastuses selgitanud, et seoses teenindusjaamades turvakaamerate kasutamisega on andmesubjektideks, st isikuteks, kelle isikuandmeid töödeldakse, teenindusjaamade töötajad ja kliendid. Seoses andmesubjektide huvide ja põhiõigustega on inspeksioon oma 16.09.2021 ettepanekus selgitanud, et esmalt tuleb analüüsida, millised on võimalikud andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused, mida võidakse isikuandmete töötlemisega kahjustada ning seejärel tuleb võrrelda isikuandmete töötlemisest andmesubjektile tekkida võivat mõju vastutava töötlemise õigustatud huvidega.

27. AS Olerex leiab, et töötajate ja klientide peamised huvid, põhiõigused ja -vabadused, mida võidakse videosalvestiste tegemisega kahjustada on järgmised:

a) töötajate ja klientide inimväärikus;

b) töötajate ja klientide eraelu puutumus;

c) töötajate ja klientide õiguste otsustada oma andmete kogumise ja levitamise üle.

28. Siiski leiab AS Olerex, et ettevõtte õigustatud huvid videovalve teostamisel kaaluvad käesoleval juhul üles võimaliku riive ettevõtte töötajate ja klientide huvidele või põhiõigustele ja -vabadustele:

28.1. esmalt leiab AS Olerex, et tema töötajad ja kliendid võivad eeldada eelnimetatud eesmärkidel isikuandmete töötlemist videosalvestiste kaudu. AS-i Olerex töötajaid võib IKÜM põhjenduste punkti 47 mõttes pidada isikuteks, kellega AS-il Olerex on asjakohane ja sobiv suhe. Sellest tulenevalt tuleb pigem asuda seisukohale, et töötajad võivad eeldada, et AS Olerex töötleb nende isikuandmeid.¹⁵ Seejuures on videovalve kasutamine tanklate teenindusjaamades või muudes müügisaalides tavapärane. AS Olerex juhib tähelepanu, et nii audio- kui ka

¹⁵ Vt IKÜM (viide 2), p 47.

videovalvega kaameraid kasutab oma teenindusjaamade kassade piirkonnas näiteks ka Circle K.16 Samuti kasutavad turvakaameraid kõik kaubanduskeskused ja toidupoed. Tagamaks, et AS-i Olerex töötajad ja kliendid on videovalve teostamisest teadlikud, on AS Olerex paigaldanud teenindusjaamadesse vastavad märgised. Samuti on AS Olerex oma töötajad videovalvest eraldi teavitanud;

28.2. teiseks leiab AS Olerex, et eelnimetatud eesmärkidel videosalvestiste abil isikuandmete töötlemine on nii AS-i Olerex töötajate kui ka klientide huvides. Nagu eespool selgitatud, tagab AS Olerex läbi videovalve muuhulgas selle, et teenindusjaamas ostu-müügi teostamisel ja teenuste osutamisel klientide ja klienditeenindajate vahel tekkinud vaidlused saaksid lahenduse. AS-i Olerex hinnangul on nii töötajate kui ka klientide huvides, et vaidluse korral oleks võimalik tuvastada kõik asjaolud ning vaidlus õigesti lahendada;

28.3. kolmandaks leiab AS Olerex, et eelnimetatud eesmärkidel videovalve kaudu töötajate ja klientide isikuandmete töötlemine ei ole liialt töötajate ja klientide õigusi ja vabadusi riivav või ebasobiv. AS Olerex nõustub, et mistahes andmetöötamise puhul esineb oht, et selline andmetöötlus võib kahjustada andmesubjektide õigusi. Samas on AS-i Olerex hinnangul ettevõtte teinud kõik mõistlikult võimaliku, et oma töötajate ja klientide õiguste põhjendamatu riivet ning andmete väärkasutamist vältida:

a) nagu eespool selgitatud, on töötajaid ja kliente kaamerate asukohtadest ja videovalve teostamise asjaolust teavitatud. Seejuures ei paikne ühtegi kaamerat töötajate olme- ja puhkeruumides. Samuti on kassade juures olevad videovalvega kaamerad suunatud selliselt, et kaamera jäädvustaks olulise, s.o kassatsooni ja leti (et jäädvustada sularaha liikumist, sularaha ehtsuse kontrolli teostamist klienditeenindaja poolt, kauba üleandmist jne). Klienditeenindajate liikumine enamjaolt kassatsoonis olevate kaamerate vaatevälja ei jää või jäädvustub selja tagant.. Seejuures rõhutab AS Olerex, et ükski ettevõtte töötaja ei viibi terve tööpäeva kassatsoonis. AS-is Olerex ei ole eraldi kassapidaja töökohta, st isikut, kelle tööülesandeks on kogu tööpäeva olla teenindusjaama kassas. Teenindusjaamades töötab ühes vahetuses kokku üks kuni kolm klienditeenindajat, kelle ülesanded on väga mitmekesised ja ühe vahetuse jooksul pidevalt roteeruvad. Üks klienditeenindaja töötab ühe vahetuse jooksul nii laos, kassatsoonis, toiduvalmistamise tsoonis, õuealal, müügisaaelis jne. Kassatsooni liigub klienditeenindaja üksnes ajaks, kui klient soovib ostu eest tasuda. Seejuures liigub kassasse vaba klienditeenindaja, mitte kindlaksmääratud töötaja. Siiani ei ole seoses kaamerate asukohaga ükski töötaja pretensioonidega või muu kaebusega AS-i Olerex poole pöördunud;

b) videovalve pilti saavad reaalselt jälgida üksnes teenindusjaama klienditeenindajad. AS Olerex on selgitanud, et arvuti, mis näitab teenindusjaama turvakaamerate pilti, asub kassatsoonis ning suuremates tanklates asub üks arvuti ka töötajate olmeruumides. Neid arvuteid kasutavad turvakaamerate piltide jälgimiseks üksnes töötajad ise, mitte kolmandad isikud;

c) AS Olerex on kehtestanud range korra videosalvestiste kasutamise ja töötlemise kohta. AS-is Olerex on kehtestanud „Videovalve kasutamise ja videomaterjalide töötlemise kord“. Nimetatud kord reguleerib muuhulgas seda, kellel ja millistel juhtudel on õigus kasutada AS-i Olerex teenindusjaamades tehtud audio- ja videosalvestisi. Näiteks näeb töötlemise kord IV peatükis „Tegevuskirjeldus“ punktis 4 ette, et teenindusjaamades paigaldatud jälgimisseadmetele on ligipääs üksnes AS-i Olerex IT osakonna juhul võrgu administraatori loaga. Samuti säilitab AS Olerex kõiki salvestisi üksnes piiratud aja jooksul;

d) töötajatel ja klientidel on õigus nende kohta tehtud salvestistega tutvuda. Nii töötajatel kui ka klientidel on õigus esitada AS-ile Olerex vastav põhjendatud taotlus töötajat või klienti puudutava videosalvestisega tutvumiseks ning nõuda AS-ilt Olerex videosalvestise kustutamist, ülekandmist, esitada vastuväiteid jne;

e) AS Olerex leiab, et eelnimetatud eesmärkidel videovalve kasutamine on vajalik AS-i Olerex õigustatud huvi kaitseks. Vastavalt eespool selgitatule, kui videosalvestiste abil isikuandmete töötlemist ei toimuks, on risk, et AS Olerex ei suuda tagada oma õigustatud huvide, sh ettevõtte vara ning töötajate ja klientide õiguste ja huvide kaitset.

29. Kokkuvõtvalt leiab AS Olerex, et ettevõttele kuuluvates teenindusjaamades videovalve kasutamine protsesside toimivuse jälgimise ja lepingute täitmise tagamise eesmärkidel ning seeläbi isikuandmete töötlemine toimub kooskõlas IKÜM artikkel 6 lõike 1 punktiga f (õigustatud huvi). Sellest tuleneval on selline isikuandmete töötlemine AS-i Olerex hinnangul kooskõlas ka IKÜM artikkel 5 lõike 1 punktist a tuleneva seaduslikkuse põhimõttega.

30. AS Olerex leiab, et teenindusjaamades videovalve kasutamine vastab ka IKÜM artikkel 5 lõike 1 punktist b tulenevale eesmärgi piirangu põhimõttele. Vastavalt eespool selgitatule tuleneb nimetatud põhimõttest, et isikuandmeid tuleb koguda üksnes täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel. AS Olerex kinnitab, et kasutab oma teenindusjaamades videovalvet üksnes ettevõtte vara ning klientide ja töötajate kaitsmiseks, lepingute täitmise tagamiseks ja protsesside toimivuse jälgimiseks. AS Olerex ei kasuta videovalvet andmetöötuseks mistahes muudel, AS-i Olerex poolt nimetatamata eesmärkidel.

31. Samuti leiab AS Olerex, et teenindusjaamades videovalve kasutamine vastab IKÜM artikkel 5 lõike 1 punktis c toodud võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttele. Vastavalt eespool selgitatule tähendab nimetatud põhimõtte, et isikuandmeid tuleb koguda nii palju kui vaja ja nii vähe kui võimalik. AS Olerex kinnitab, et ta kogub nii palju andmeid kui vaja ja nii vähe kui võimalik. Videovalve kasutamise puhul on paratamatult vältimatu olukord, et lisaks andmetele, mida on andmetöötajal vaja oma õiguspäraste eesmärkide täitmiseks koguda, võib videosalvestistele jääda ka muud andmeid, mis andmetöötajale vajalikud ei ole. Samas ei ole loodud tehnilisi lahendusi, mis võimaldaks salvestada üksnes neid andmeid, mis on andmetöötajale vajalikud. Paratamatult ei ole võimalik ette teada, millal üks või teine videosalvestus võib vajalikuks osutuda. Eelnevaga seoses rõhutab AS Olerex, et ettevõtte kasutab videosalvestisi üksnes siis, kui selleks esineb reaalne vajadus. AS Olerex ega tema töötajad ei kasuta videosalvestisi nt oma huvides või muudel ebavajalikel eesmärkidel. Seejuures ei ole eelnev ka võimalik, kuivõrd AS-il Olerex on kehtestatud range kord selle kohta, millal ja kuidas videosalvestisi kasutada ja nendega tutvuda võib.

32. Kokkuvõtvalt leiab AS Olerex, et ettevõtte poolt teenindusjaamades videovalve kasutamine protsesside toimivuse jälgimise ja lepingute täitmise tagamise eesmärkidel on AS-i Olerex õigustatud huvides ning vastab isikuandmete töötlemise (sh eesmärgi piirang, võimalikult väheste andmete kogumine) põhimõtetele.

33. Ettepanek 3: Kinnitada, et videosalvestised kustutatakse 72 tunni jooksul. Kui Te inspeksiooni ettepanekuga ei nõustu, esitada inspeksioonile põhjalik analüüs, millest nähtuks pikema säilitamistähtaja vajadus ning mis vastaks seejuures isikuandmete töötlemise põhimõtetele (võimalikult väheste andmete kogumise ning säilitamise piirangu põhimõttele).

34. Oma 21.05.2021 vastuse selgitas AS Olerex, et ettevõtte säilitab videosalvestisi 60 päeva, pärast mida salvestised kustutatakse. Sellega seonduvalt asus inspeksioon oma 16.09.2021 ettepanekus seisukohale, et selline säilitamise tähtaeg ei vasta isikuandmete töötlemise põhimõtetele. Inspeksiooni hinnangul peaks üldjuhul piisama 72 tunnisest säilitamistähtajast ning kui selle aja jooksul avastatakse rikkumine, on võimalik konkreetset salvestamist ka kauem säilitada.

35. AS Olerex nõustub inspeksiooniga, et videosalvestiste säilitamisele tuleb kehtestada

võimalikult lühike tähtaeg, kuivõrd seeläbi vähendatakse riivet salvestistele jäänud isikute õigustele ja -vabadustele. Samas selgitab AS Olerex, et ettevõtte praktikas on osutunud vajalikuks tunduvalt pikem säilitamistähtaeg. Näiteks toimub AS-i Olerex teenindusjaamades vargusi nii klientide kui ka töötajate poolt. Kauba puudujääki märgatakse tihti aga alles inventuuri teostamise käigus. Samas ei teostata inventuure igapäevaselt. Näiteks leidis AS-i Olerex teenindusjaamas aset olukord, kus inventuuri käigus tuvastati kauba puudujääk ning videosalvestiste abil tuvastati, et mitu päeva varem oli klienditeenindaja rikkunud sigarettide käitlemise reegleid ning toimetas ühe sigaretiploki kassatsoonist välja. Nimetatud asjaolude tuvastamise järel küsiti selgitusi ka töötajalt, kes tunnistas varguse toimepanemist. Samuti esitatakse AS-ile Olerex nõudekirju video- või audiosalvestise väljanõudmiseks rohkem kui 72h pärast intsidentide toimumist:

a) XXX esitas PPA AS-ile Olerex nõudekirja, millega PPA nõudis AS-ilt Olerex välja andmed ajavahemikul XXX konkreetsete isikute kliendikaartidega tehtud tehingute kohta ning nende tehingutega seotud videosalvestised. Samuti nõudis PPA AS-ilt Olerex XXX ja XXX Tammsaare ja Peterburi tanklates aset leidnud sündmustega seotud videosalvestiste (nii teenindusjaama seest kui väljast) esitamist. Seega jäi sündmuste toimumise ja nõuekirja esitamise vahele ligi 2 kuud;

b) XXX esitas PPA AS-ile Olerex nõudekirja, millega PPA nõudis AS-ilt Olerex XXX Sõle tanklas aset leidnud sündmusega seotud videosalvestiste (nii teenindusjaama seest kui väljast) esitamist. Seega jäi sündmuse toimumise ja nõudekirja esitamise vahele 11 päeva;

c) XXX esitas PPA AS-ile Olerex nõudekirja, millega PPA nõudis AS-ilt Olerex XXX Kiviõli tanklas aset leidnud sündmusega seotud videosalvestiste (nii teenindusjaama seest kui väljast) esitamist. Seega jäi sündmuse toimumise ja nõudekirja esitamise vahele 6 päeva;

d) XXX esitas PPA AS-ile Olerex nõudekirja, millega PPA nõudis AS-ilt Olerex XXX Narva tanklas aset leidnud sündmusega seonduvate videosalvestiste (nii teenindusjaama seest kui väljast) esitamist. Seega jäi sündmuse toimumise ja nõudekirja esitamise vahele ligikaudu 1 kuu;

e) XXX esitas PPA AS-ile Olerex nõudekirja, millega PPA nõudis AS-ilt Olerex XXX Papsaare tanklas aset leidnud sündmusega seonduvate videosalvestiste (nii seest kui väljast) esitamist. Seega jäi sündmuse toimumise ja nõudekirja esitamise vahele ligikaudu 2 kuud;

36. Eelnevaga seoses selgitame, et kuivõrd PPA nõudekirjad on tunnistatud asutusesiseseks kasutamiseks nii avaliku teabe seaduse (AvTS) § 35 lg 1 p-de 1, 3, 12 ja 19 kui ka politsei- ja piirivalveameti seaduse (PPVS) § 4 lg 5 alusel, ei ole AS-il Olerex võimalik eespool nimetatud nõudekirju inspeksioonile esitada.

37. AS Olerex selgitab, et eelneva puhul on tegemist ainult mõnede üksikute näidetega. Taotlusi video- ja audiosalvestiste väljastamiseks esitatakse AS-ile Olerex igapäevaselt. Seejuures esineb praktikas enim just neid olukordi, kus sündmuse, mille kohta video- või audiosalvestist nõutakse ja nõude esitamise vahele jääb ligikaudu 2 kuud. Sellest tulenevalt on AS-i Olerex praktikas optimaalseimaks osutunud video- ja audiosalvestiste säilitamine 60 päeva. AS Olerex juhib tähelepanu, et tunduvalt pikemat kui 72 tunnist säilitamistähtaega kasutavad ka teised ettevõtted. Näiteks AS Krooning¹⁶ ja Alexela¹⁷ säilitavad videosalvestisi 30 päeva. Circle K

¹⁶ AS Krooning. Privaatsuspoliitika ja isikuandmete töötlemise põhimõtted. Arvutivõrgus: <https://krooning.ee/isikuandmete-tootlemise-pohimotted>.

¹⁷ Alexela. Isikuandmete töötlemise põhimõtted. Arvutivõrgus: https://www.alexela.ee/sites/default/files/documents/2021-Tatari_tn_39_10134_Tallinn_627_4135_info@aki.ee_www.aki.ee_Registrikood_70004235

säilitab turvasalvestisi kuni 60 päeva.¹⁸ Ka SEB pank säilitab turvasalvestisi 2 kuud, kui õigusaktidest ei tulene muud tähtaega.¹⁹

38. Seoses andmete säilitamisega rõhutab AS Olerex veelkord, et ettevõtte jaoks on oluline tagada kogutud andmete kaitse ning AS Olerex teeb selleks kõik mõistlikult võimaliku. Nagu eespool korduvalt selgitatud, on AS Olerex kehtestanud ranged meetmed nii video- kui ka audiosalvestiste kasutamiseks ja nendega tutvumiseks.

39. Seega, tulenevalt eelnevast on AS Olerex seisukohal, et AS-i Olerex teenindusjaamade turvakaamerate salvestiste, sh nii audio- kui ka videovalve, 60 päeva pikkune säilitamistähtaeg on põhjendatud ja vajalik.

40. Ettepanek 4: Edastada inspeksioonile teenindusjaamas sees asuvate kaamerate asukohad ning nende kaamerapiltide väljavõtted järgnevate teenindusjaamade osas:

- Tallinn Peetri tankla (Tartu mnt 169);
- Jõelähtme tankla (Kivisilla tee 1);
- Kärddla tankla (Kõrgessaare mnt 45);
- Kuressaare tankla (Tallinna tn 84);
- Põlva tankla (Tartu mnt 1b);
- Märjamaa Orgita tankla (Kõrtsu).

41. Teenindusjaamade kaamerapiltide väljavõtted on kättesaadavad XXX. Nimetatud pilditult nähtuvad ka kaamerate asukohad teenindusjaamade territooriumil. Kui inspeksioon peab vajalikuks ja seda soovib, on AS Olerex valmis selgitama kaamerate asukohti ka muul viisil.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

1. Isikuandmete töötlemine

Isikuandmeteks on igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta. Tuvastatav füüsiline isik on isik, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada (vt IKÜM artikkel 4 punkt 1). Kaamerate abil on isik (eriti töötaja) igal juhul tuvastatav. Samuti kasutab Olerex AS audiovalvet. Ka häääl on isikuanne, mille järgi on võimalik isikut tuvastada. Sega on video – ja audiovalve puhul tegemist isikuandmete töötlemisega, mille osas tuleb järgida isikuandmete kaitse üldmääruses (IKÜM-s) sätestatud nõudeid.

Vastutav töötleja peab isikuandmete töötlemisel järgima IKÜM artikkel 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtteid. Nende põhimõtete täitmise eest vastutab ja peab olema võimeline nende täitmist tõendama vastutav töötleja ise (vt IKÜM artikkel 5 lõige 2). Selles osas, mil andmetöötlus ei vasta täielikult IKÜM artikkel 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtetele või vastutav töötleja ei suuda tõendada nende põhimõtete täitmist, on andmetöötlus ka keelatud.

2. Isikuandmete töötlemise seaduslikkus (IKÜM artikkel 5 lg 1 punkt a)

Isikuandmete töötlemine on seaduslik ainult juhul, kui on täidetud vähemalt üks isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikkel 6 lõikes 1 sätestatud tingimustest. Olerex AS leiab, et teenindusjaamades kasutatavate video – ja audiovalve kasutamiseks on Olerex AS-l IKÜM artikkel 6 lõike 1 punktist f tulenev õigustatud huvi.

06/Isikuandmete%20t%C3%B6tlemise%20p%C3%B5him%C3%B5tted.pdf.

¹⁸ Circle K. Isikuandmete töötlemine. Arvutivõrgus: <https://www.circlek.ee/isikuandmetet%C3%B6tlemine>.

¹⁹ SEB. Kliendiandmete töötlemise tingimused. Kehtivad alates 01.11.2018. Lk 3, p 10.1. Arvutivõrgus: https://www.seb.ee/sites/default/files/tac/kliendiandmete_tootlemise_tingimused_2018_EST.pdf.

Tatari tn 39 / 10134 Tallinn / 627 4135 / info@aki.ee / www.aki.ee
Registrikood 70004235

IKÜM artikkel 6 lg 1 punkti f kohaselt on isikuandmete töötlemine seaduslik juhul, kui isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi korral, välja arvatud juhul, kui sellise huvi kaaluvad üles andmesubjekti huvid või põhiõigused ja – vabadused, mille nimel tuleb kaitsta isikuandmeid (IKÜM artikkel 6 lg 1 punkt f).

Seega on IKÜM artikkel 6 lõige 1 punktis f ettenähtud kolm tingimust, mis **kõik** peavad olema täidetud, et isikuandmete töötlemine oleks lubatud:

- vastutaval töötlejal või kolmandatel isikutel on andmetöötluks õigustatud huvi;
- isikuandmete töötlemine on vajalik õigustatud huvi teostamiseks;
- vastutava töötleja ja/või kolmanda isiku õigustatud huvid kaaluvad üles kaitstava andmesubjekti huvid, põhiõigused ja – vabadused.

Nimetatud õigusliku aluse kasutamise võimalikkuse ning selle hindamise võibki jagada piltlikult kolmeastmeliseks, ehk esiteks isikuandmete töötleja või kolmandate isikute õigustatud huvid ja nende kaalukus, teiseks andmesubjekti õigused ja huvid ning kaalukus ning kolmandaks vastanduvate huvide kaalumise, sh esialgne hinnang + vajadusel täiendavad kaitsemeetmed ning lõplik hinnang.

Lähtuvalt eeltoodust on vastutaval töötlejal kohustus võrrelda enda ja/või kolmanda isiku õigustatud huve andmesubjekti huvid ja põhiõigustega, mille tulemusel selgub, kas töötlemise õigusliku alusena on võimalik tugineda IKÜM artikkel 6 lg 1 punktile f. See, kui andmetöötlejal on õigustatud huvi isikuandmete töötlemiseks, ei tähenda automaatselt, et andmetöötlejal oleks võimalik tugineda IKÜM artikkel 6 lg 1 punktile f. Vastutava töötleja huvi õigustatus on vaid lähtepunkt ehk üks elementidest, mida tuleb analüüsida ning see, kas õigustatud huvi alusele saab tugineda, sõltubki tasakaalustamise tulemusest. Selles veendumine, kas saab õigustatud huvi sättelegi tugineda, on vastutava töötleja ülesanne, kes peab läbipaistval moel viima läbi kaalumise ning olema seda võimeline ka põhjendama (tõendama).

Seega selleks, et aru saada, kas IKÜM artikkel 6 lg 1 punkt f alusel on võimalik isikuandmeid töödelda, tuleb Olerex AS-l tõendada, kas ja milline on ettevõtte õigustatud huvi. Õigustatud huvid peavad olema sõnastatud piisavalt selgelt. Selleks on vaja reaalselt ja hetkel esinevat huvi – midagi, mis on seotud parasjagu toimuva tegevuse või kasuga, mida eeldatakse saada lähitulevikus. Teisisõnu ei piisa huvidest, mis on liiga ebamäärased või spekulatiivsed. Kui õigustatud huvid ei ole piisavalt selgelt sõnastatud, ei ole võimalik nimetatud huvisid ka andmesubjekti huvid ja põhiõigustega tasakaalustada. Seega on oluline, et õigustatud huvi oleks kooskõlas kehtivate õigusaktidega, sõnastatud piisavalt selgelt (st piisavalt konkreetne) ning reaalne ja hetkel esinev.

Teiseks tuleb analüüsida, millised on võimalikud andmesubjekti huvid või põhiõigused – ja vabadused, mida võidakse isikuandmete töötlemisega kahjustada.

Kolmandaks tuleb tasakaalustada Olerex AS-i õigustatud huvid andmesubjekti huvid ja põhiõigustega. Siinjuures võrreldakse isikuandmete töötlemisest (kogumisest, kasutamisest, säilitamisest) andmesubjektile tekkida võivat mõju vastutava töötleja õigustatud huvidega ning hinnatakse, kas ja millises ulatuses vastutava töötleja õigustatud huvi kaalub andmesubjekti huvid üles.

Juhul, kui andmetöötleja jätab ühe eelnevatest etappidest korrektselt tegemata, ei ole andmete töötlemine IKÜM artikli 6 lg 1 punkti f alusel lubatud ning inspeksioonil on õigus edasine isikuandmete töötlemine keelata. Inspeksioon kontrollib IKÜM artikkel 6 lg 1 punktile f vastavust, arvestades seejuures eeltooduga ning 16.09.2021 Olerex AS-le saadetud ettepanekus toodud selgitustega.

2.1. Olerex AS õigustatud huvi analüüs audiovalve kasutamisel

Olerex AS on audiovalve kasutamise õigustatud huvide osas märkinud järgmist:

- *Kuivõrd AS-i Olerex teenindusjaamade puhul on tegemist avalike kohtadega, on teenindusjaamades audiovalvega kaamerate kasutamine ka avalikes huvides. Seejuures edastati inspeksioonile ka üks näide, kus isiku (varga) tuvastamiseks kasutati audiosalvestist. Sellest näitest tingituna ka märgiti järgmist: Seega on AS-i Olerex teenindusjaamades ohtlike olukordade lahendamiseks ja turvalisuse tagamiseks vältimatult vajalik kasutada ka audiosalvestisi;*
- *Sagedased on olukorrad, kus kliendi ja klienditeenindaja vahel tekib konflikt (nt solvab üks pool teist) või vaidlus (nt selle üle, millises vääringus sularahakupüür üle anti). Selliste juhtumite korral on tavapärane, et üks või teine pool esitab AS-ile Olerex pretensiooni, mille lahendamiseks on AS-il Olerex vaja selgitada välja kõik juhtumiga seonduvad asjaolud, sh see, mida klient ja klienditeenindaja omavahel rääkisid (nt kas solvamine reaalselt aset leidis). Selliseid asjaolusid on võimalik tuvastada üksnes audiosalvestiste abil, st audiosalvestisi kasutatakse abimaterjalina teenindusjaamades toimunud juhtumite lahendamiseks.[..]*

Seega on AS-i Olerex teenindusjaamades protsesside toimivuse jälgimiseks ja teenindusjaamades toimunud juhtumite lahendamiseks vältimatult vajalik kasutada ka audiosalvestisi;

- *Tagamaks töötaja õiguste kaitse ja edaspidise ohutuse, on oluline selgitada välja selliste juhtumitega seonduvad asjaolud.[...] Kuivõrd ähvarduse puhul on tegemist verbaalse rünnakuga, on selliste rünnakutega seotud asjaolude väljaselgitamine võimalik üksnes audiosalvestiste abil.[...] Seega on AS-i Olerex teenindusjaamades töötajate ohutuse tagamiseks vältimatult vajalik kasutada ka audiosalvestisi;*

Eeltoodud õigustatud huvide vajalikkuse osas on Olerex AS märkinud:

7.10. Vastavalt eespool selgitatule on AS-ile Olerex oluline ning ettevõtte õigustatud huvides kaitsta ettevõtte enda õigusi ning tagada teenindusjaamades töötajate ja klientide turvalisus. Selle eesmärgi saavutamiseks on AS-i Olerex hinnangul vältimatult vajalik kasutada teenindusjaamades audiosalvestusega kaameraid. Nagu AS Olerex on oma 21.05.2021 vastuses selgitanud, kuulub AS-ile Olerex kokku 98 teenindusjaama (milledest 12 on automaattanklad ning 86 sellised, kus on ka pood ja klienditeenindajad) üle Eesti ning teenindusjaamades töötab kokku üle 600 töötaja. Teenindusjaamade hulka ja nende paiknemist arvestades ei ole AS-il Olerex majanduslikult ega mõistlikult võimalik tagada nimetatud eesmärkide täitmine mõnel muul viisil.

7.11. Teenindusjaamades audiovalve kasutamine võimaldab AS-il Olerex tuvastada ettevõtte õigustatud huvi ja/või töötajate ja/või klientide õiguste tagamiseks olulisi asjaolusid tagantjärele. Vastavalt eespool selgitatule on AS-i Olerex praktikas tavapärased juhtumid, kus teenindusjaamades leiavad aset konfliktid, kuid nimetatud konfliktidega seonduvad pretensioonid, kaebused vms esitatakse AS-ile Olerex hiljem. Selleks, et AS-il Olerex oleks võimalik tuvastada konfliktidega seotud asjaolud ning vaidlused lahendada, on vältimatult vajalik kasutada teenindusjaamade audiosalvestisi. Teenindusjaamades aset leidvad konfliktid on sageli verbaalsed, mistõttu ei ole selliste intsidentidega seotud asjaolude tuvastamine võimalik nt videosalvestiste abil. Samuti, nagu eespool selgitatud, on AS-i Olerex teenindusjaamade audiosalvestisi kasutatud ka politsei poolt teenindusjaamades aset leidnud kuri- ja väärtegude lahendamisel. Seega on AS-i Olerex teenindusjaamades tehtavad audiosalvestised avaliku korra tagamisel ja kuritegevuse vähendamisel politseile igapäevased abilised.

7.12. *Muid tõhusamaid viise AS-i Olerex õigustatud huvi kaitseks ei ole. Teenindusjaamades on küll valvekeskused, mis edastavad „paanika“ ja „raadiopaanika“ nuppude vajutamisel häiresignaali turvafirmadele ja AS-i Olerex turvaosakonna töötajatele, kuid vastavad keskused ei taga sama kaitset, mis audiosalvestised. Näiteks ei ole valvekeskuste abil võimalik tuvastada teenindusjaamas aset leidnud juhtumitega seonduvaid asjaolusid tagantjärele. Eespool kirjeldatud olukordades on AS-i Olerex õigustatud huvi kaitsmine võimalik üksnes turvakaamerate audiosalvestiste abil.*

7.13. *Seega tuleneb eelnevast, et isikuandmete töötlemine audiosalvestiste kaudu on AS-i Olerex õigustatud huvi teostamiseks vajalik.*

Inspeksioonile jääb arusaamatuks, kuidas audiosalvestis aitab tuvastada seda, millises vääringus sularahakupüür üle anti. Tõsi, audiosalvestiste kasutamine võimaldab Olerex AS-l tagantjärgi kuulata kliendi ja klienditeenindaja vahel toimuvat suhtlust, sh hinnata toimunud konflikti või ähvardusi. Kuid ei saa nõustuda sellega, et sellisel viisil tõendite kogumine on vältimatult vajalik ning vähem riivavamaid meetmeid olukordade tõendamiseks ei ole. Selgitame, et konflikti või ähvardusega seotud olukordi on võimalik hinnata ka nii, kui tekkinud olukorda kirjeldab töötaja või töötajad ning läbi vaadatakse ka kaamerasalvestised. Lisaks on võimalik igal inimesel pöörduda ka politseisse, kui leiab, et tema vastu on toime pandud süütegu. Politseil on võimalik vajadusel kaamerasalvestistelt ning toimunud tehingute kaudu tuvastada, kes konkreetset juhtumit nägid ja saaksid seda täiendavalt kirjeldada. On aga paratamatu, et kõiki tekkinud (konflikti) olukordi ei ole võimalik lahendada/tõendada.

Inspeksioon ei nõustu väitega, et kuivõrd Olerex AS-i teenindusjaamade puhul on tegemist avalike kohtadega, on olukordade lahendamiseks ja turvalisuse tagamiseks vältimatult vajalik kasutada audiosalvestisi ning seda avalikes huvides. Kui audiovalve kasutamine sellisel eesmärgil oleks vältimatult vajalik, tähendaks see, et ka kõikides muudes avalikes kohtades tuleks kasutada audiosalvestisi, et turvalisust tagada.

Nagu öeldud, on kindlasti olukordi, kus audiosalvestisest on kasu. Ent turvalisuse tagamiseks, kliendivaidluste lahendamiseks jms eesmärgil audiovalve kasutamise lubatavuse aktsepteerimine viib samasuguse olukorrani, milles me oleme videokaameratega. Sellest saaks uus reaalsus igal sammul. AS Olerex viitab ka ise, et kliendid ja töötajad võivad eeldada videoalvet kuna see on tavaline igal pool. Kuid ka videovalve pole olnud alati igapäevaelu normaalsus. Aja jooksul videoalvet ekspuuteeritakse üha enam, seejuures täienevad videovalve funktsionaalsused ning kvaliteet. Inimesed on aja jooksul leppinud paratamatusega, et videoalvet kasutatakse nii ulatuslikult. Asudes samadel eesmärkidel kasutama audioalvet, samm-sammult algul mõnedes ettevõtetes, laieneb see valimatult igale poole. Kui ühes tanklaketis võib, saavad sellest innustust teised tanklaketid. Kui tanklates võib, saavad sellest innustust poed. Tanklad ei ole olemuslikult ka nii erilised, et üksnes neis saaks audioalvet pidada lubatavaks. Tankla osutab täpselt samamoodi tsiviilõiguslikku teenust – müüb kaupu ja osutab teenuseid, nagu iga teine tsiviilõiguslik teenusepakkuja (kauplus, teeninduspunkt, kohvik). Kõik need asjaolud (ähvardamine, solvamine, nõutud küsimuste küsimine), millele AS Olerex viitab audiovalve kasutamisel, eksisteerivad ka muudes teeninduskohtades. Ka ööpäevaringne avatud olek pole niivõrd eriline asjaolu, et õigustaks audioalvet.

Niisiis ei pea Andmekaitse Inspeksioon audioalvet olemuslikult lubatavaks kaupade ja teenuste pakkumisega tegelevates ettevõtetes. Audiovalve kasutamist saaksid õigustada üksnes väga erandlikud asjaolud, mida mujal ei eksisteeri.

Politsei kasutab tõenditena seda, mida on võimalik kusagilt saada. Kui audiosalvestisi ei tehta, siis neid ka ei saa välja nõuda. Üksnes seetõttu, et politsei neid tihti kasutab, ei saa mingeid andmeid erasektor koguma hakata. Selliselt võiksime jõuda olukorda, kus võimalike tulevikus aset leidvate kuritegude lahendamise tarbeks hakatakse salvestama kõike, igaks juhuks.

Mis puudutab viidet, et ka teises tanklas kasutatakse audiosalvestust või et telefonikõnesid salvestatakse, siis teiste ettevõtete võimalike rikkumistega ei saa õigustada enda tegevust. Kuigi inspeksioon ei jõua menetleda kõiki ettevõtjaid korraga, püüame anda endast parima ning kindlasti võtame samas küsimuses ette ka teised tanklad. Telefonikõnede lindistamist aga ei saa üks-ühele võrrelda tankla kassas audiosalvestamisega, sest tankla teenindusjaama kassas salvestatakse kõike, nii töötajate, klientide kui ka töötajate ja klientide vahelisi vestlusi. Telefonivestluse puhul on tavapäraselt kaks osapoolt, ehk klient ja töötaja. Samuti olukorras, kus klient konkreetsele töönumbrile helistab, siis on tavapäraselt tegemist ka tööalase suhtlusega, vastupidiselt teenindusjaamadega, kus võib olla palju osapooli ning vestlus ei pruugi tihtipeale piirduda ainult tööalase vestlusega. Samuti on kliendil lisaks kõne tegemisele enamjaolt võimalik valida mitme erineva suhtluskanali vahel (e-post, kohale minek, iseteeninduskeskkond). Samas kui teenindusjaamas ostu sooritades (v.a kui ainult tangitakse), on vajalik teenindusjaama siseneda. Lisaks ei saa riive osas tähelepanuta jätta ka seda, et teenindusjaamas on lisaks audiosalvestistele ka videovalve, mille vaateväljas töötaja pidevalt on. Samuti ei nõustu inspeksioon sellega, et ka kõikide kõnede salvestamine näiteks parema klienditeeninduse huvides saaks olla õiguspärane.

Ka Euroopa Andmekaitseinspektor on juba 2010. aastal märkinud, et helisalvestiste kasutamine töökohal on keelatud.²⁰ Samuti kinnitatakse seda ka Euroopa Andmekaitsekoogu suunistes, kus on välja toodud, et jälgimisseadmed ei tohiks pakkuda funktsioone, mis ei ole vajalikud (nt helisalvestised). Seetõttu tuleb ebavajalikud funktsioonid desaktiveerida või võtta kasutusele jälgimisseadmed, millel lisafunktsioonid puuduvad.²¹

Kuna audiovalve kasutamine töökohal on oma olemuselt keelatud ning Olerex AS ei ole toonud välja erandlikke asjaolusid, mille tõttu oleks siiski vajalik teenindusjaamades helisalvestisi kasutada, **on inspeksioon seisukohal, et Olerex AS teenindusjaamades ei ole audiovalve IKÜM-st tulenevalt lubatud.**

2.2. Olerex AS õigustatud huvi analüüs videovalve kasutamisel

2.2.1. Videokaamerate kasutamine protsesside toimivuse jälgimiseks ja lepingute täitmise tagamiseks.

Olerex AS on videovalve vajalikkust põhjendanud :

- **Jälgida protsesside toimivust** - *Esmalt selgitab AS Olerex, et seoses videovalvega on protsesside toimivuse jälgimise all mõeldud teenindusjaamas klientide teenindamisega seonduvate asjaolude kontrollimist. Seoses nimetatud protsessidega esitatakse AS-ile Olerex sageli erinevaid nõudekirju. Näiteks esitas Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi PPA) XXX. a AS-ile Olerex nõudekirja seoses XXX Pärnu Papsaare tanklas sooritatud ostuga. Samuti hõlmab nimetatud eesmärk kontrolli selle üle, kas klienditeenindajad täidavad neile seadusest tulenevaid kohustusi.*
- **Tagada lepingute täitmine (nt kauba eest kindlaksmääratud summa tasumise kontroll)** - *Seoses lepingute täitmise tagamisega selgitab AS Olerex, et nimetatud eesmärgi all on mõeldud teenindusjaamades ostu-müügi lepingute sõlmimisega ning teenuste osutamisega seotud asjaolude kontrolli. Näiteks on AS-i Olerex praktikas tekkinud olukordi, kus kliendi ja klienditeenindaja vahel tekib vaidlus selle üle, missuguse kupüüriaga klient ostu/teenuse eest tasus.[...] Seejuures leiab AS Olerex, et muu kui turvakaamera videosalvestise abil ei olegi võimalik selliseid asjaolusid*

²⁰ European Data Protection Supervisor, Video-surveillance Guidelines, 2010, p 6.12.

²¹ Euroopa Andmekaitsekoogu, Suunised 3/2019 isikuandmete töötlemise kohta videoseadmetes, 2020, punkt 129

tuvastada ning tekkinud konflikte kiirelt lahenda. Samuti on videosalvestised olulised kontrollimaks näiteks seda, kas järgiti erimärgistatud diislikütuse müügi protseduuri. Vastavalt vedelikütuse erimärgistamise seaduse (VKEMS) § 1² lg-le 1 on eriotstarbelise diislikütuse müügil müüja kohustatud ostja tuvastama. Selleks peab müüja nõudma füüsilisest isikust ostjalt isikut tõendava dokumendi ja juriidilise isiku esindajalt volikirja, millele on märgitud juriidilise isiku esindaja nimi ja andmed, esitamist. Videosalvestiste abil on AS-il Olerex võimalik kontrollida, kas klienditeenindaja küsis ostjalt isikut tõendavat dokumendi ning kas ostja dokumendi esitas. Kui ostja keeldub isikut tõendavate andmete ja dokumentide esitamisest või kui ostja jätab deklareerimata eriotstarbelise diislikütuse kasutusotstarbe, on müüja VKEMS § 1² lg 1 kohaselt kohustatud kütuse müügist keelduma. Eelnimetatud asjaolusid ei ole AS-il Olerex võimalik tuvastada mingil muul viisil. Seega on AS-i Olerex hinnangul lepingute täitmise tagamiseks vältimatult vajalik kasutada teenindusjaamades videovalvet.

Eeltoodud eesmärkidel kaamerate kasutamise vajalikkust on Olerex AS selgitanud nii: Eelnimetatud eesmärkidel videovalve kasutamine on AS-i Olerex õigustatud huvi teostamiseks vajalik, kuivõrd see võimaldab tuvastada AS-i Olerex õigustatud huvi, sh AS-i Olerex töötajate ja klientide õiguste tagamiseks olulisi asjaolusid tagantjärgi. AS Olerex selgitab, et enamjaolt osutuvad teenindusjaamade videosalvestised vajalikuks tagantjärgi. Tavapärane on, et teenindusjaamas aset leidnud sündmustega seonduvalt esitatakse AS-ile Olerex nõudeid, kaebuseid vms pärast sündmuse toimumist. Näiteks eespooltoodud näite puhul esitas PPA AS-ile Olerex nõude ligi 2 kuud pärast asjaomase sündmuse toimumist. Seega on AS-i Olerex poolt tehtud videosalvestised igapäevased abilised ka politseile ning tagavad avalike huvide kaitset.

Inspektsiooni hinnangul on protsesside toimivuse jälgimise mõiste omaolemuselt arusaamatu ning sellest ei ole võimalik aru saada, mida Olerex AS on selle all silmas pidanud.

Mis puudutab nõudekirjadele vastamist, siis nagu eespool märgitud, ei saa see olla põhjuseks, miks isikuandmeid töötlemata asutakse. Kui Olerex AS-l on kaamerasalvestised olemas, siis tõesti on Olerex AS-l seadusest tulenev kohustus politsei nõudel nimetatud teave väljastada, ent see ei tähenda, et sellised järelepärimised loovad iseseisvalt õigusliku aluse andmete töötlemata (koguma, säilitama) asumiseks.

Inspektsioon nõustub, et Olerex AS peab tagama, et klienditeenindajad täidaksid seadusest tulenevaid nõudeid (mis on kehtestatud avalikes huvides, nt nagu vanusepiirangu kontrollimine). Siiski pole Olerex AS õigustatud huvi analüüsis tõendanud, miks on vajalik sellist kontrolli teha kaameratega ning seda ka tagantjärgi. Näiteks eriotstarbelise diislikütuse müümise nõuete rikkumist saab kontrollida selle kaudu, kas ostja nimi, isiku- või registrikood ning kasutusotstarve on üles märgitud. Kui see on tegemata jäetud, on müügi nõudeid rikutud ning ei oma suurt tähtsust, kas müüja isikut tõendavat dokumenti küsis või mitte. Seejuures on Olerex AS ise järelevalvemenetluse raames korduvalt kinnitanud, et kaameraid töötajate jälgimiseks ei kasutata.

Õigustatud huvi analüüs peab olema nii selge ja arusaadav, et iga andmesubjekt (nii töötaja kui klient) peab õigustatud huvi analüüsi lugedes aru saama, millised on Olerex AS-i õigustatud huvid kaamerate kasutamisel. Märgime, et algselt viitas Olerex AS ainult sellele, et kaamerate kasutamine on vajalik protsesside toimivuse jälgimiseks. Nüüd viidati, et selle all on silmas peetud nõudekirjadele vastamist ning töötajate jälgimist seadusest tulenevate nõuete täitmise osas. Inspektsiooni hinnangul on Olerex AS-i selgitused ja põhjendused arusaamatud ning ebaselged, sh kohati vastuolulised. Rõhutame, et Olerex AS oleks pidanud tegema õigustatud huvi analüüsi kaamerate kasutamise osas juba IKÜM-i jõustumisel. Praegu on aga näha, et Olerex AS ei ole kaamerate kasutamist selgelt läbi mõelnud ning ei suuda ka inspektsioonile arusaadavalt kaamerate kasutamise õigustatud huve välja tuua.

Õigustatud huvi alusel ei ole võimalik kaameraid kasutada selliselt, kus välja tuuakse üldised eesmärgid (mõisted) ja siis tõlgendatakse seda nii kuidas ise soovitakse. Selge õigustatud huvi on näiteks *sularaha üleandmise kontrollimine kassas*. Õigustatud huvi analüüsisist peab selguma, miks on just kaamerate kasutamine konkreetse õigustatud huvi realiseerimiseks vajalik.

Kui õigustatud huvid ei ole piisavalt selgelt sõnastatud, ei ole võimalik nimetatud huvisid ka andmesubjekti huvide ja põhiõigustega tasakaalustada. Üks põhjusi, miks kaamerate kasutamise eesmärgid sõnastatakse väga üldsõnaliselt, võib peituda hirmus, et tulevikus tekivad ettenägematud, uued olukorrad. Jah, vajadused ja seega ka õigustatud huvid võivad ka ajas muutuda, kuid sel juhul tuleb teha täiendav analüüs.

Viide sellele, et Olerex AS kasutab videovalvet protsesside toimivuse jälgimiseks ja lepingu täitmise tagamiseks, ei ole piisav. Samuti ei aita üksikud näited aru saada sellest, milline on Olerex AS-i tegelik huvi videovalve kasutamiseks. Kui Olerex AS soovib videovalvet sellistel eesmärkidel kasutada, tuleb Olerex AS-l välja tuua kõik konkreetsed õigustatud huvid, sh milliste seaduste täitmist kaameratega kontrollitakse ning miks just kaamerate abil. Seniks tuleb lõpetada kaamerate kasutamine protsesside toimivuse jälgimiseks ja lepingu täitmise tagamiseks.

Olerex AS-l on lubatud kaameratega salvestada sularaha liikumist tingimusel, et kaamera vaatevälja jääb üksnes sularaha üleandmise ala (leti ala, kuhu raha asetatakse).

2.2.2. Andmesubjekti huvid või põhiõigused – ja vabadused

AS Olerex leiab, et töötajate ja klientide peamised huvid, põhiõigused ja -vabadused, mida võidakse videosalvestiste tegemisega kahjustada on järgmised:

- a) *töötajate ja klientide inimväärikus;*
- b) *töötajate ja klientide eraelu puutumatus;*
- c) *töötajate ja klientide õigus otsustada oma andmete kogumise ja levitamise üle.*

Võimalus jälgida töötajaid terve tööaja vältel toob kaasa väga suure riive. Töötajal ei ole võimalik teha ühtegi liigutust nii, et tema tegemisi ei oleks võimalik jälgida (v.a olme – ja puhkeruumides). See võib omakorda põhjustada töötajates stressi, ärevust ning muid vaimseid probleeme (inspeksioon on saanud ka sellekohase pöördumise andmesubjektilt).

2.2.3. Olerex AS õigustatud huvide ja andmesubjektide huvide, põhiõiguste ja – vabaduste tasakaalustamine

Kuigi Olerex AS ei ole sõnastanud oma õigustatud huvisid piisavalt selgelt ja arusaadavalt ning seetõttu ei ole võimalik neid huvisid ka tasakaalustada andmesubjekti huvide või põhiõiguste – ja vabadustega, vaatasime siiski üle Olerex AS-i selgitused ning esitame oma märkused.

Olerex AS on märkinud: *Esmalt leiab AS Olerex, et tema töötajad ja kliendid võivad eeldada eelnimetatud eesmärkidel isikuandmete töötlemist videosalvestiste kaudu. AS-i Olerex töötajaid võib IKÜM põhjenduste punkti 47 mõttes pidada isikuteks, kellega AS-il Olerex on asjakohane ja sobiv suhe. Sellest tulenevalt tuleb pigem asuda seisukohale, et töötajad võivad eeldada, et AS Olerex töötleb nende isikuandmeid. Seejuures on videovalve kasutamine tanklate teenindusjaamades või muudes müügisaalides tavapärane. AS Olerex juhib tähelepanu, et nii audio- kui ka videovalvega kaameraid kasutab oma teenindusjaamade kassade piirkonnas näiteks ka Circle K. Samuti kasutavad turvakaameraid kõik kaubanduskeskused ja toidupoed. Tagamaks, et AS-i Olerex töötajad ja kliendid on videovalve teostamisest teadlikud, on AS Olerex paigaldanud teenindusjaamadesse vastavad märgised. Samuti on AS Olerex oma töötajad videovalvest eraldi teavitanud.*

Inspeksioon nõustub, et videovalvet kasutatakse tihti isikute ja vara kaitseks ning võib öelda, et tegemist on tavapärase praktikaga. Sellisel eesmärgil kaamerate kasutamist võivad eeldada teenindusjaamades ka töötajad ja kliendid. Kindlasti ei saa nõustuda, et kliendid ning töötajad peaksid eeldama kaamerate kasutamist ka muudel, Olerex AS-i välja toodud eesmärkidel.

Olerex AS on märkinud: *Teiseks leiab AS Olerex, et eelnimetatud eesmärkidel videosalvestiste abil isikuandmete töötlemine on nii AS-i Olerex töötajate kui ka klientide huvides. Nagu eespool selgitatud, tagab AS Olerex läbi videovalve muuhulgas selle, et teenindusjaamas ostu-müügi teostamisel ja teenuste osutamisel klientide ja klienditeenindajate vahel tekkinud vaidlused saaksid lahenduse. AS-i Olerex hinnangul on nii töötajate kui ka klientide huvides, et vaidluse korral oleks võimalik tuvastada kõik asjaolud ning vaidlus õigesti lahendada.*

Inspeksioon nõustub, et kaamerate kasutamine isikute ja vara kaitseks on oluline nii töötajate kui ka klientide enda huvides. Kuid arusaamatuks jääb, kuidas on näiteks töötaja seadusest tulenevate kohustuste kontrollimine kaameratega töötajate huvides.

Olerex AS märkis: *kolmandaks leiab AS Olerex, et eelnimetatud eesmärkidel videovalve kaudu töötajate ja klientide isikuandmete töötlemine ei ole liialt töötajate ja klientide õigusi ja vabadusi riivav või ebasobiv. AS Olerex nõustub, et mistahes andmetöötamise puhul esineb oht, et selline andmetöötlus võib kahjustada andmesubjektide õigusi. Samas on AS-i Olerex hinnangul ettevõtte teinud kõik mõistlikult võimaliku, et oma töötajate ja klientide õiguste põhjendamatut riivet ning andmete väärkasutamist vältida.*

Inspeksioon ei nõustu Olerex AS-i väitega töötajate õiguste ja vabaduste riivamise osas. Kui Olerex AS kasutab videovalvet protsesside toimivuse ning lepingute täitmise tagamiseks, tuues nende mõistete selgituseks ainult mõned näited, toob see kaasa olukorra, kus töötajad ei saa aru, milleks kaameraid töökohal tegelikult kasutatakse. See iseenesest on juba igal juhul töötajate õigusi ülemäära riivav.

Olerex AS märkis: *Lisaks, nagu AS Olerex on varasemalt selgitanud, on turvakaamerad paigutatud ja suunatud selliselt, et teenindusjaamade töötajad jääksid turvakaamera pilti minimaalselt.*

Inspeksioon ei kahtle, et kaamerate kasutamine isikute ja vara kaitseks on Olerex AS teenindusjaamades vajalik, kuid kaamerate kasutamisel tuleb tagada ka tegelikult see, et töötajad jääksid kaamerate vaatevälja minimaalselt. Lisaks peab ka kaamerate kasutamisel isikute ja vara kaitseks olema selge ja arusaadav õigustatud huvi analüüs, millega on võimalik igal andmesubjektil tutvuda.

05.10.2021 saatis Olerex AS inspeksiooni valitud teenindusjaamade osas kaamerapiltide väljavõtted, millest lähtuvalt hindasime, kas töötajad on minimaalselt kaamera vaateväljas. Inspeksiooni hinnangul on aga näiteks nii Kärddla, Orgita kui ka Põlva teenindusjaamas kaamerad suunatud nii, et töötajad on teenindusjaama osas, kus on ligipääs ka klientidele, terve töötaja kaameravaateväljas (sh on kaameratega kaetud kogu kassatsioon (töötaja töö ala).

Olerex AS viitab, et ükski töötaja ei viibi terve töötaja kassatsioonis ning kassatsiooni liigub klienditeenindaja üksnes ajaks, kui klient soovib ostu eest tasuda. Küsimus ei ole mitte selles, kas töötaja viibib terve töötaja kassatsioonis, vaid selles, kas töötaja on terve töötaja kaamera vaateväljas. Olerex AS teenindusjaamades on kaetud aga väga suur osa (kui mitte kogu osa) töö alast kaameratega. See tähendab, et sõltumata sellest, kas töötaja on parasjagu kassas või täidab muid tööülesandeid, on ta siiski kaamera vaateväljas. Inspeksiooni hinnangul veedab klienditeenindaja siiski märkimisväärse osa oma tööst ka kassatsioonis. See ei oleks nii, kui enamik kliente kasutaksid iseteeninduskassat. Samuti pakub Olerex AS võimalust kassast

näiteks sööki tellida, mis tähendab, et kassasid ei kasutata ainult ostu eest tasumiseks, vaid ka tellimuste esitamiseks ja täitmiseks.

Olerex AS on märkinud: *Samuti on kassade juures olevad videovalvega kaamerad suunatud selliselt, et kaamera jäädvustaks olulise, s.o kassatsooni ja leti (et jäädvustada sularaha liikumist, sularaha ehtsuse kontrolli teostamist klienditeenindaja poolt, kauba üleandmist jne). Klienditeenindajate liikumine enamjaolt kassatsoonis olevate kaamerate vaatevälja ei jää või jäädvustub selja tagant.* Inspektsiooni hinnangul ei vasta see tõele. Kui vaadata näiteks Kärkla, Orgita ja Põlva teenindusjaama kaamerate väljavõtteid, siis kaamera vaatevälja jääb kogu kassatsoon, mitte ainult ala, mis võimaldab jäädvustada sularaha liikumist või kauba üleandmist. **Kui Olerex AS ei suuda paigaldada (suunata) kaameraid selliselt, mis on suunatud üksnes turvariskile ning mis seejuures tagab selle, et töötajad oleksid kaamera vaateväljas ka tegelikult minimaalselt, siis tuleb Olerex AS-l kaamerad eemaldada.** Kui Olerex AS peab vajalikuks teenindusjaamades kaamerate suunamist selliselt, mis näitab ka töötajate tegevust kassas (sh näiteks söögi valmistamist), siis tuleb õigustatud huvi analüüsis see selgelt välja tuua ning selle vajadust põhjendada.

Olerex AS on märkinud: Videovalve pilti saavad reaajas jälgida üksnes teenindusjaama klienditeenindajad. AS Olerex on selgitanud, et arvuti, mis näitab teenindusjaama turvakaamerate pilti, asub kassatsoonis ning suuremates tanklates asub üks arvuti ka töötajate olmeruumides. Neid arvuteid kasutavad turvakaamerate piltide jälgimiseks üksnes töötajad ise, mitte kolmandad isikud. Olerex AS ei ole kuidagi põhjendanud, milleks on vaja, et töötajad saavad vaadata videovalve pilti reaajas ning seda ka töötajate olmeruumis. Inspektsioonile teadaolevalt on Olerex AS teenindusjaamades töötajaid (nt vanemklienditeenindajad), kelle tööülesandeks on hinnata klienditeenindajate tegevusi ning koostada selle põhjal hinnanguid (nt kuidas töötaja kolleegide ja klientidega suhtleb, kas töötaja naeratab klientidega suhtlemisel, kas töötaja käib tööjopega suitsetamas). Kaamera pildi vaatamine olmeruumis võimaldab kontrollida töötaja töö tegemist ning vajadusel koostada ka nähtu põhjal hinnanguid.

Olerex AS on järelevalvemenetluse raames varasemalt kinnitanud, et töötajate töökohustuste täitmist kaameratega ei kontrollita. Siiski on järelevalvemenetluses ilmnenud vastupidine (mh on selleks ka seadusest tulenevate nõuete täitmise kontrollimine). **Kaamerate kasutamine töötajate kontrollimise eesmärgil (sh olmeruumi ülekande kaudu) tuleb lõpetada kuniks inspektsioonile on esitatud selge ja arusaadav õigustatud huvi analüüs, millest lähtuvalt on töötajate kontrollimine Olerex AS õigustatud huvides vajalik ning mille vajalikkus kaalub üle töötajate huvid.** Kui Olerex AS põhjendab ära, et kaamera otsepildi ülekandmine olmeruumi on siiski muul eesmärgil vajalik, siis tuleb esitada ka konkreetsed selgitused, miks ilma selleta ei saa, milliste kaamerate pilte üle kantakse ning kuidas Olerex AS tagab selle, et olmeruumis olevat kaamera pilti ei kasutata töötajate hindamiseks.

Olerex AS on märkinud: Töötajatel ja klientidel on õigus nende kohta tehtud salvestistega tutvuda. Selgitame, et tegemist on IKÜM-st tuleneva kohustusega ning sellise võimaluse välja toomine ei aita tasakaalustada Olerex AS õigustatud huve töötajate huvidega.

Lisaks leiab Olerex AS, et kaamerate kasutamine vastab IKÜM artikkel 5 lg 1 punktides b ja c sätestatud põhimõtetele: AS Olerex leiab, et teenindusjaamades videovalve kasutamine vastab ka IKÜM artikkel 5 lõike 1 punktist b tulenevale eesmärgi piirangu põhimõttele. Vastavalt eespool selgitatule tuleneb nimetatud põhimõttest, et isikuandmeid tuleb koguda üksnes täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel. AS Olerex kinnitab, et kasutab oma teenindusjaamades videovalvet üksnes ettevõtte vara ning klientide ja töötajate kaitsmiseks, lepingute täitmise tagamiseks ja protsesside toimivuse jälgimiseks. AS Olerex ei kasuta videovalvet andmetöötuseks mistahes muudel, AS-i Olerex poolt nimetatud eesmärkidel.

Samuti leiab AS Olerex, et teenindusjaamades videovalve kasutamine vastab IKÜM artiklil 5 lõike 1 punktis c toodud võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttele. Vastavalt eespool selgitatule tähendab nimetatud põhimõte, et isikuandmeid tuleb koguda nii palju kui vaja ja nii vähe kui võimalik. AS Olerex kinnitab, et ta kogub nii palju andmeid kui vaja ja nii vähe kui võimalik. Videovalve kasutamise puhul on paratamatult vältimatu olukord, et lisaks andmetele, mida on andmetöötlejal vaja oma õiguspäraste eesmärkide täitmiseks koguda, võib videosalvestistele jääda ka muid andmeid, mis andmetöötlejale vajalikud ei ole. Samas ei ole loodud tehnilisi lahendusi, mis võimaldaks salvestada üksnes neid andmeid, mis on andmetöötlejale vajalikud. Paratamatult ei ole võimalik ette teada, millal üks või teine videosalvestus võib vajalikuks osutuda. Eelnevaga seoses rõhutab AS Olerex, et ettevõtte kasutab videosalvestisi üksnes siis, kui selleks esineb reaalne vajadus. AS Olerex ega tema töötajad ei kasuta videosalvestisi nt oma huvides või muudel ebavajalikel eesmärkidel. Seejuures ei ole eelnev ka võimalik, kuivõrd AS-il Olerex on kehtestatud range kord selle kohta, millal ja kuidas videosalvestisi kasutada ja nendega tutvuda võib.

Selleks, et hinnata, kas kaamerate kasutamine vastab eesmärgi piirangu ning võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttele, tuleb:

1. tuua välja kõik konkreetsed eesmärgid;
2. hinnata, kas nimetatud eesmärkide täitmisel on kaamerate kasutamine vajalik või on selle täitmiseks muid ja andmesubjekti vähem riivavamaid meetmeid.

Olerex AS ei ole toonud välja selgeid eesmärke (v.a selgitused isikute ja vara kaitse osas ning sularaha liikumise kontroll), mille põhjal oleks võimalik hinnata, kas määratud eesmärgid on Olerex AS-i õigustatud huvides vajalikud ning kas eesmärkide täitmiseks on vajalik kasutada kaameraid. Samuti ei ole Olerex AS paigaldanud kaameraid selliselt, et töötajad jääksid kaameravaatevälja minimaalselt. Olerex AS eeldab, et kaamerate kasutamine on vajalik ehk analüüsimate on jäetud see, kas ja millises ulatuses kaamerate kasutamine tegelikult vajalik on. Lisaks on Olerex AS märkinud: *Videovalve kasutamise puhul on paratamatult vältimatu olukord, et lisaks andmetele, mida on andmetöötlejal vaja oma õiguspäraste eesmärkide täitmiseks koguda, võib videosalvestistele jääda ka muid andmeid, mis andmetöötlejale vajalikud ei ole. Samas ei ole loodud tehnilisi lahendusi, mis võimaldaks salvestada üksnes neid andmeid, mis on andmetöötlejale vajalikud.* Seetõttu ongi kaamerate kasutamine väga riivav meede (salvestatakse kõike, sh seda mida tegelikult vaja ei ole) ning enne kaamerate kasutamist tuleb teha korrektne analüüs selle õiguspärasuse osas. Õigustatud huvi analüüsisist peab üheselt aru saama:

- millised on Olerex AS- konkreetsed õigustatud huvid;
- kas kaamerate kasutamine on vajalik nimetatud õigustatud huvide realiseerimiseks (sh hinnang, et muud ja vähem riivavamad meetmed puuduvad);
- kasutusele on võetud meetmed, mis vähendavad riivet töötajate õigustele.

3. Videosalvestiste säilitamise tähtaeg

Euroopa Andmekaitse nõukogu on oma suunistes 3/2019 isikuandmete töötlemise kohta videoseadmetes välja toonud järgneva²²: *Võttes arvesse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktides c ja e sätestatud põhimõtteid, nimelt võimalikult väheste andmete kogumist ja säilitamise piirangut, tuleks isikuandmed enamikul juhtudel (nt vandalismi avastamiseks) kustutada – ideaaljuhul automaatselt – mõne päeva pärast. Mida pikem on ettenähtud säilitamisaeg (eriti kui see on pikem kui 72 tundi), seda rohkem tuleb põhjendada eesmärgi õiguspärasust ja säilitamise vajalikkust. Kui vastutav töötleja kasutab videovalvet mitte ainult oma ruumide jälgimiseks, vaid kavatses andmeid ka säilitada, peab vastutav töötleja tagama, et säilitamine on eesmärgi saavutamiseks tegelikult vajalik. Kui säilitamine on vajalik, tuleb säilitamisaeg iga konkreetse eesmärgi puhul selgelt kindlaks määrata ja eraldi kehtestada.*

²² https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_201903_video_devices_et.pdf lk 28 p 121
Tatari tn 39 / 10134 Tallinn / 627 4135 / info@aki.ee / www.aki.ee
Registrikood 70004235

Vastutav töötleja vastutab säilitamisaja kindlaksmääramise eest kooskõlas vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõttega ning isikuandmete kaitse üldmääruse sätete järgimise tõendamise eest. Olukorras, kus eriseadusest ei tulene pikemat säilitamistähtaega, tuleb lähtuda üldjuhul 72 tunnisest säilitamisajast.

Olerex AS on 60 päevase videosalvestise säilitamise vajalikkuse osas toonud välja 3 põhjust:

- 1) *AS Olerex nõustub inspeksiooniga, et videosalvestiste säilitamisele tuleb kehtestada võimalikult lühike tähtaeg, kuivõrd seeläbi vähendatakse riivet salvestistele jäänud isikute õigustele ja -vabadustele. Samas selgitab AS Olerex, et ettevõtte praktikas on osutunud vajalikuks tunduvalt pikem säilitamistähtaeg. Näiteks toimub AS-i Olerex teenindusjaamades vargusi nii klientide kui ka töötajate poolt. Kauba puudujääki märgatakse tihti aga alles inventuuri teostamise käigus. Samas ei teostata inventuure igapäevaselt. Näiteks leidis AS-i Olerex teenindusjaamas aset olukord, kus inventuuri käigus tuvastati kauba puudujääk ning videosalvestiste abil tuvastati, et mitu päeva varem oli klienditeenindaja rikkunud sigarettide käitlemise reegleid ning toimetas ühe sigaretiploki kassatsoonist välja.*
2. *Samuti esitatakse AS-ile Olerex nõudekirju video- või audiosalvestise väljanõudmiseks rohkem kui 72h pärast intsidentide toimumist: [...] Taotlusi video- ja audiosalvestiste väljastamiseks esitatakse AS-ile Olerex igapäevaselt. Seejuures esineb praktikas enim just neid olukordi, kus sündmuse, mille kohta video- või audiosalvestist nõutakse ja nõude esitamise vahele jääb ligikaudu 2 kuud. Sellest tulenevalt on AS-i Olerex praktikas optimaalseimaks osutunud video- ja audiosalvestiste säilitamine 60 päeva.*
3. *AS Olerex juhib tähelepanu, et tunduvalt pikemat kui 72 tunnist säilitamistähtaega kasutavad ka teised ettevõtted. Näiteks AS Krooning²³ ja Alexela²⁴ säilitavad videosalvestisi 30 päeva. Circle K säilitab turvasalvestisi kuni 60 päeva.²⁵ Ka SEB pank säilitab turvasalvestisi 2 kuud, kui õigusaktidest ei tulene muud tähtaega.²⁶*

Inspeksioon nõustub, et inventuuri käigus tuvastatud puudusi (võimalikke vargusi) on võimalik kontrollida kaamerasalvestistega, kuid sellel eesmärgil (üldise viitega inventuuri tegemisele) videosalvestisi 60 päeva säilitada ei ole kindlasti asjakohane ja õiguspärane (vt IKÜM artikkel 5 lg 1 punkte b, c ja e). Kui kaamera kasutamine on inventuuri puudujäägi tuvastamisel vajalik ning ainuke tõhus vahend, siis tuleb inventuuri tihedust või selle läbiviimise aega lühendada. Tihedam ja/või kiirem inventuuride läbiviimine on igal juhul vähem riivavam meede töötajatele kui kõikide kaamerasalvestiste säilitamine 60 päeva ja nende läbi vaatamine puudujäägi tuvastamisel. Vaid üks näide, kus inventuuri käigus tuvastati puudujääk ning kaamerasalvestiste kasutamine aitas vargust tuvastada, ei ole piisav nii pikaks salvestiste säilitamiseks. Ei ole ka kuigi realistlik, et Olerex AS vaatab puudujäägi tuvastamisel läbi 60 päeva salvestised (selle läbi vaatamine võtaks tohutu aja), et tuvastada võimalik rikkumine, mis on selle aja jooksul ehk aset leidnud.

Mida pikem on säilitamistähtaeg, seda suurem on ka riive andmesubjektidele, eriti töötajatele, sest pikem aeg tähendab rohkem andmeid.

Säilitamistähtaja määramisel (nagu ka üldse salvestamisel) ei saa lähtuda kolmandate isikute nõudekirjadest. Politsei võib küsida ka mitme aasta taguseid salvestisi, kuid see ei tähenda, et vastutaval töötlejal oleks õigus ja kohustus salvestisi nii kaua säilitada.

²³ AS Krooning. Privaatsuspoliitika ja isikuandmete töötlemise põhimõtted. Arvutivõrgus: <https://krooning.ee/isikuandmete-tootlemise-pohimotted>.

²⁴ Alexela. Isikuandmete töötlemise põhimõtted. Arvutivõrgus: <https://www.alexela.ee/sites/default/files/documents/2021-06/Isikuandmete%20t%C3%B6tlemise%20p%C3%B5him%C3%B5tted.pdf>.

²⁵ Circle K. Isikuandmete töötlemine. Arvutivõrgus: <https://www.circlek.ee/isikuandmetet%C3%B6tlemine>.

²⁶ SEB. Kliendiandmete töötlemise tingimused. Kehtivad alates 01.11.2018. Lk 3, p 10.1. Arvutivõrgus: https://www.seb.ee/sites/default/files/tac/kliendiandmete_tootlemise_tingimused_2018_EST.pdf.

Inspeksioonile ei ole teada, kas ja mis põhjusel säilitavad teised asutused videosalvestisi nii kaua, kuid see ei õigusta Olerex AS-i kaamerasalvestiste säilitamist.

Lähtuvalt eeltoodust ei ole Olerex AS põhjendanud kaamerasalvestiste säilitamise vajalikkust (60 päeva) piisavalt selgelt ja arusaadavalt. Inspeksioonile ka ei nähtu, et nii pikk säilitamisaeg saaks olla konkreetsel juhul õiguspärane. Seega tuleb Olerex AS-l edaspidi kustutada salvestised viivitamata, kuid hiljemalt 72 tunni möödudes. Inspeksiooni hinnangul on töötajate õiguste kaitseks vajalik kehtestada isikuandmete töötlemise piirang (piirata videosalvestiste säilitamise tähtaega) seniks, kuni Olerex AS on inspeksioonile tõendanud, et videosalvestiste säilitamine kauem kui 72 tundi vastab ka tegelikult isikuandmete töötlemise põhimõtetele ning inspeksioon on pikema säilitamistähtaja vajadust kinnitanud.

4. Töötajate teavitamine rikkumisest

Audiovalve kasutamine kujutab endast väga intensiivset eraelu riivet, mistõttu on eriti oluline, et olukorras, kus audiovalve on paigaldatud ebaseaduslikult ehk paigaldamine ei vastanud ega vasta isikuandmete töötlemise põhimõttele (seaduslikkuse põhimõttele), audiovalve viivitamata eemaldatakse ning töötajaid rikkumisest ka teavitatakse (vt IKÜM artikkel 34 lõige 1).

Rikkumise teavituses kirjeldatakse selges ja lihtsas keeles isikuandmetega seotud rikkumise laadi ning esitatakse vähemalt järgnev teave (vt IKÜM artikleid 34 lõige 2 ja 33 lõige 3):

1. Kontaktisiku nimi ja kontaktandmed, mille kaudu on võimalik rikkumise osas täpsemat teavet saada;
2. Kirjeldada isikuandmetega seotud rikkumise võimalikke tagajärgi;
3. Kirjeldada võetud või võtmiseks kavandatud meetmeid isikuandmetega seotud rikkumise lahendamiseks.

Seega tuleb Olerex AS-l edastada töötajatele eeltoodud teave ning kinnitada töötajatele, et audiovalve on eemaldatud.

Kokkuvõte

Arvestades eeltooduga leiab inspeksioon järgmist:

1. Olerex AS-l puudub õiguslik alus (õigustatud huvi) teenindusjaamades audiovalve kasutamiseks ning audiovalve tuleb viivitamata eemaldada. Kuna audiovalvet on kasutatud ebaseaduslikult, tuleb töötajaid rikkumisest teavitada.
2. Videovalve kasutamine Olerex AS teenindusjaamades on isikute ja vara kaitseks vajalik, kuid kaamerad tuleb suunata üksnes turvariskile ning tagada seejuures see, et töötajad oleksid kaamera vaateväljas ka tegelikult minimaalselt.

Protsesside toimivuse jälgimise ja lepingu täitmise tagamise eesmärgid ei ole piisavalt selged ja arusaadavad. Üldiste huvide või eesmärkide välja toomine loob olukorra, kus on võimalik neid erinevalt tõlgendada ning sellist olukorda tekkida ei tohi. Sellisel juhul ei ole võimalik andmesubjektidel aru saada, miks kaameraid tegelikult kasutatakse. Seega tuleb Olerex AS-l enda õigustatud huvid ning eesmärgid õigustatud huvi analüüsis selgelt välja tuua.

Videokaamera pildi vaatamine olmeruumis võimaldab töötajaid kontrollida ning vajadusel koostada ka selle põhjal hinnanguid. Kui Olerex AS leiab, et sellisel viisil kaamera pildi nägemine on vajalik, siis tuleb esitada konkreetsed selgitused, kuidas Olerex AS tagab selle, et olmeruumis olevat kaamera pilti ei kasutata töötajate kontrollimiseks (nt kuidas töötaja kolleegide ja klientidega suhtleb, kas töötaja naeratab klientidega suhtlemisel, kas töötaja käib tööjopega suitsetamas).

3. Inspektsiooni hinnangul ei ole Olerex AS-i põhjendused videosalvestiste säilitamise tähtaja (60 päeva) osas piisavad ning ei õigusta videosalvestiste säilitamist üle 72 tunni. Seega tuleb Olerex AS-l edaspidi kustutada salvestised viivitamata, kuid hiljemalt 72 tunni möödudes.

Arvestades eeltooduga ei vasta audio – ja videovalve kasutamine IKÜM artiklis 5 sätestatud põhimõtetele, sh lõike 1 punktidele a, b, c ja e:

- töötlemine on seaduslik, õiglane ja andmesubjektile läbipaistev;
- isikuandmeid kogutakse täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärasel eesmärkil;
- isikuandmete on asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt;
- isikuandmeid säilitatakse kujul, mis võimaldab andmesubjekte tuvastada ainult seni, kuni see on vajalik selle eesmärgi täitmiseks, milleks isikuandmeid töödeldakse.

Rõhutame, et õigustatud huvi analüüs peab olema nii selge, et töötajal on võimalik aru saada, miks tööandja tegelikult kaameraid kasutab ning mida ta on teinud selleks, et töötaja õigusi ülemääraselt ei kahjustataks.

Kui isikuandmete töötlemine ei vasta IKÜM artikkel 5 sätestatud põhimõtetele, on isikuandmete töötlemine keelatud. Nende põhimõtete täitmist eest vastutab ja nende täitmist peab tõendama andmetöötaja ise (vt IKÜM artikkel 5 lõige 2).

Arvestades sellega, et videovalve kasutamine Olerex AS teenindusjaamades ei ole seaduslik (puudub korrektne õigustatud huvi analüüs) ning kaameraid kasutatakse suuremas ulatuses, kui see on Olerex AS-i õigustatud huvides tegelikult vajalik, oleks inspektsioonil võimalik nõuda ka videovalve lõpetamist kuniks isikuandmete töötlemine on viidud täielikult vastavusse IKÜM-s sätestatud nõuetega. Siiski arvestades sellega, et kaamerate kasutamine isikute ja vara kaitseks on vajalik, siis inspektsioon sellist meedet ei kasuta. Küll aga tuleb Olerex AS-l viivitamata muuta kaamera asukohti või vaatevälja nii, et töötajad terve töötaja kaamera vaatevälja ei jääks (sh tuleb tagada, et tervet kassatsooni kaameratega ei jälgitaks). Samuti tuleb Olerex AS-l lõpetada kaamerate kasutamine protsesside toimivuse jälgimise ning lepingute täitmise tagamise (v.a vajadusel sularahakupüüri ja kauba üle andmise kontrollimise) eesmärgil ning eemaldada reaajas videovalve pildi vaatamise võimalus olmeruumidest.

Vastavalt isikuandmete kaitse seaduse § 58 lõikele 1 ning isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 58 lõike 2 punktidele d, e ja f, on inspektsioonil õigus kehtestada ajutine või alaline isikuandmete töötlemise piirang, sh töötlemiskeeld ning anda korraldus, et:

- vastutav töötaja viiks isikuandmete töötlemise toimingud teatud viisil ja teatud aja jooksul vastavusse IKÜM nõuetega;
- vastutav töötaja teavitaks andmesubjekti tema isikuandmetega seotud rikkumisest.

Võttes arvesse faktilisi asjaolusid ja asjaolu, et konkreetsel juhul töödeldakse isikuandmeid ebaseaduslikult (andmetöötlus ei vasta IKÜM artiklites 5 ja 6 sätestatud nõuetele), leiab inspektsioon, et kohustusliku ettekirjutuse tegemine antud asjas on vajalik, et lõpetada õigusrikkumine võimalikult kiiresti ning tagada töötajate õiguste kaitse. Samuti arvestades sellega, et audiovalve kasutamisega on rikutud töötajate õigusi, tuleb Olerex AS-l toimunud rikkumisest teavitada ka töötajaid.

/allkirjastatud digitaalselt/

Raiko Kaur

jurist

peadirektori volitusel